Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 12 МАЙ, 1984 ШУ. ◆ № 57 (6935). ◆ Мах 3 кап.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненко ПОРП ЦК Хьалхарча секретарца, ПНР Министрий Совета Председателаца В. Ярузельскеца Москве хиннача переговорий итогашка хьежай КПСС ЦК Политбюро ший аргІанарча заседание. Белгалдаьккхар уж переговораш Советски Союзан Польски Халкъа Республикаиен юкъе цхьана леладу гІулакхаш тІа-тІа дукхагІа кІоаргдаран шердаран Іалашмате боккхача лоархІаме хилар. В. Ярузельске визит йолча хана кулгаш йадаьча документаш кхы тІа а чІоагІъю вай мехкашта юкъера вежарашка йола отношенеш, дІахьалханкахьа дикка гІа боаккхийт цар уж дІахо дегІайоалларан эргайоахаш тоаяраш.

Советски польски кулгалхой переговораш белгалъьлар дунен халкъашта юкъерча хьала ерригача актуальни проблемаех хетараш цхьатара хиларца. Советски Союзон Польшон Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача кхыча пачхьалкхенашца цхьана дІахо а чакхбоахаргба социалистически содружества мехкий кхерамзле Іалашъяраш царна карагІдаьнда революционни хІамаш лорадаран, адамаш ядерни тІемо хІалакъяра кхерамах якхара тІаберзабаь чІоагІеи конструктивни никъ.

КПСС ЦК Политбюрос йиза къоабалъяьй советско - польски переговораш, вов. К. У. Черненкос дІахьайкадаь КПСС, хьалхагІа а санна, Польски вІашагІкхийттача болхлой партена, ПНР къахьегамхошта кризасах хиннараш дІадахар, шоай мехка социализм чІоагІъяр, машар хилийтарен дунен халкъашта юкъе цхьана леладу гІулакхаш дегІадоладарен гІулакха вежарашка йолча социалистически пачхьалкхенай цхьоагІо чІоагІъяр духьа цар доаттабеча къовсаме массе оагІорахьара гІо де кийча хилар.

КПСС ЦК Политбюро заседание хьаллаьцад укх шера ялаташ чуэцилга, юртбоахама продукташ доакъараши кийчдеяга, хІаьта ишта 1984 — 1985 шш. доахана толаме Іа доакххилга Іалашдара кхы тІа а чакхдаха аьнна СССР Министрий Совето кийчдаь гІулакхаш. Техникаиен транспортни средстваштен ремонт сихагІа яра, ялатаи чуэпаргдолча агрегаташта механизаторий квалифицированни наьраш вІаштІехьъяхара, хранилищаш, хьайбаш чулоаттаду помещенеш, доакъарий цехаш хьалъяра, юрта боахаме къахьегам дикагІа вІаштІехьбаккхара хьадда задаеш белгалъяьй йоагІ-йоагІача партийни, советски, боахама органашта, колхозаштен совхозаштен.

КПСС ЦК Политбюрос мехкдаьттан мехкдаьтта продуктайн ресурсаш алсамъяхарца, парех халкъа боахаме кхом беша рациональни пайда эцарца дувзадення дукха керда гІулакхаш чакхдаха оттадаьд. Белгалдаьккхар, цу мехкерча энергетически бийдалах хьурмат деша комплексни пайда эцара проблема Іалаьмате боккха, ерригача пачхьалкхен, ерригача парте юкъара лоархІам болаш хилар а хадданза ерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей теркама юкъметте хила езаш хилар а.

КПСС ЦК Политбюро заседание дийцад продукце стандартизацехи дикалахи йола правилаш йизза кхоачашъярах, Украински ССР-е лаьттай мелиораци дІахо дегІайоалларах дола деш а хІаьта ишта Коммунистически партен Советски пачхьалкхен экономически социальни политика дешаш а.

Вай ираз бахьан байнарий сийна

9 мая — вай халкъа сийлахь - боккхача Котален ди. Цу дийнахьа советски наха къаьстта ший тайпара сий ду вай ираз вайхар бахьан долаш Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа байнача Даьхен къонгий, мехкарий. Уж дагалувцаш дукха гІулакхаш чакхдоах цу дийнахьа. Царех цаІ да кацамашка, турпалий сийна оттадаьча памятникашта юхе зизаш доххкига.

Котален цІей дездеча дийнахьа езараш грозненцаш городерча центральни майданашка хилар фашизмаца тІом беш дийгараш сий деш дагалаца бахьна. ТІем тІа байнача советски бІухой сийна оттаьча мемориала юкъе венок баьлар КПСС ЦК члена, парте Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова, НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председателй Х. Х. Бокова, НГІАССР Министрий Совета председателй М. А. Керимова, республика а Грозне а кхыча партийни советски кулгалдеча болхлоша.

Юкъа тІара гІайгІане болаш зизаш дохкаш ба ветеранаш, Царна ба Котален Ди деаде Грозне баьхна дукха хьаьший а.

Кхаш я траурни музыка, халданза мемориала хьатІаухаш, зизаш Іодехкаш дІаух къахьегама коллективайн общественни организацейи викалаш.

Цу дийнахьа ишта венокаш зизаш дехкар республика ерригача районашкарча мемориалаштен памятникаштен юхе.

СУРТА ТІА: Грознерта центральни кинамашкарча советски бІухой сийна оттадаьча памятника юхе зизаш дохкача хана.

Э. ЕЛИЗАРОВА сурт.

МОСКВЕ БАХКАР

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо бехарех официальни визитаца 10 мае Москве баьхкаб Испане король Хуан Карлос 1-гІа королева Софиян.

Авродроме дьаьшашта накъайбаха бар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, СССР кхыча пачхьалкхашкарча гІулакхий министр А. А. Громыко ший сесагаца, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР культура министр П. Н. Демичев, кхыбола официальни нах.

* * *

Кремле, Йоккхача Кремлевски дворецa хьалхашкарча майдан тІа король Хуан Карлос 1-чоан королевайна Софиная накъавехе вар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. Черненко ший сесагаца.

Кремле вІашагІкхетар долаш цига бар Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, П. Н. Демичев, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКО ИСПАНСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА КЕРТЕ ЛАТТАЧУНЦА ВІАШАГІКХЕТАР

10 мае Кремле КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненко вІашагІкхетар хилар официальни визитаца Советски Союзе венача Испане королвца Хуан Карлос 1-чунца.

ВІашагІкхетача дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела Н. А. Тихонова, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела, СССР кхыча мехкашкарча гІулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхарча заместитела В. В. Кузнецова, Испане кхыча мехкашкарча гІулакхий министра Ф. Морана.

ВІашагІкхетар довча хана пайдана а конструктивни а къамаьл хилар дунен халкъашта юкъера хьал дегІаахаре лоархІамеча доставехи шин мехка юкъерча отношеней перспективни хетарий хьалъьха.

Испански хьашцага меар шва а хоатташ, К. У. Черненкос белгалдаьккхар, советски наха испански халкъа цун обычеши традицеш лоархІаш хилар. Цигача белгалдаьккхар во, СССР-а венача испански пачхьалкхенна керте латтачун этта ре хьалхара визит суверенитет вІашн лархІарен вІашн чурча гІулакхашта юкъе ца гІертарен ларда тІа латте шин мехка юкъера дика отношенеш дегІайоалара лоархІаме хилар.

Шина а оагІорахьара баьхдир Советски Союзан Испаненен юкъе вІашн гІойле а йолаш цхьана леладу гІулакхаш кІоргдара ташя торонаш йолаш хилар.

Дунен халкъашта юкъе хІаьно латтача хьален из назха санна чоалхане дерзара бахьачийн вах беча хана советски оагІоно къаьстта белгалдаьккхар машарен бе-бе социальни строяш йола пачхьалкхенаш машаре яхарен гІулакх дерригІа кхаллсоттадеча Советски Союза арахьара политика хувца па луш хиларах дола дош. Белгалдаьккхар, цу политикага хьежжа СССР-о ерригача пачхьалкхенаштен халкъашцея юкъера тешам кха оттабара, пар кхерамзалинга догдоахийла дукхагІа хилийтара тІаерзаль йоккхий инициативаш кхайкаль хилар.

Беседа ена хана хьахкхайкадир дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбарца, советски испански халкъашта декен къахьеген машаре арахьара хьалаш Іалашдарца цхьатарре хьашт долаш Советски Союзн Испаниен шаккхе а хилар.

Дийцадар доаш хиннача беседе вар КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров, Испанера СССР посол Ю. В. Дубинин, СССР-ера Испане посол Х. Л. Ксифра.

(ТАСС).

ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча ший нив дІа ма кхоачча дакъа лоацаш хьайоагІа тха ферма коллектив. ДІадахача шера 130 процент кхоачашйир пачхьалкхенга шура йохкара план. Ишта дика кхоьхкамаш гойташ, шоай торонех кхоачамехи пайда эцаш къахьег доархаие, светникаша укх шера а.

Аз дехкар тІайцад нарча шера хІара айса доал деча Іаттагара планагІа ялкха йоагІар 1750 килограмм йолаш 2700 килограмм шура йакха.

Не дехкар толаме кхоачайдара хьинар ца кходеш къахьег аз. Хьалхарча кварталя план кхоачашъе вІаштІехьдаьлар 20 март хьатІеотташ. Дикка тІехкхоачашъяьй аз сай план апрель бетта а. Дог тайша а со тІаайца дехкар кхоачашдергхилара.

З. ДИБИРОВА. Ачхой - Мартан оасин районе «Лермонтовский» совхоза № 2 йолча шурий ферма доярка.

ДОТТАГІАЛА ХЬАЛАШКА

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 10 мае Йоккхача Кремлевски дворецe шу оттадир Испане короля Хуан Карлос 1-чунн королева Софиийн сийна.

Хьашацца цхьана шун тІа бар накъа боагІача царна улувбаьнна бахка официальни нах.

Советски оагІонтахьара шун тІа бар К. У. Черненко ший сесагаца, Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, В. И. Воротников, В. В. Кузнецов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, СССР Лакхехьарча Совета Президиумен Министрий Советен Председателий заместителаш, СССР министраш, СССР Пачхьалхен комитетий председателаш, кхыбола официальни нах.

Шун тІа къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос.

К. У. ЧЕРНЕНКО къамаьл

Шун дезалле!

Хьамсара дамаши господаш!

Новкъостий!

СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерагІа вай лоархІаш болча Испанерча хьашашка—королага Хуан Карлос 1-чунген королевайта Софияген — алй безам ба са, Москве марша доагІалла шо!

Советски Союзан Испанеиен юкъе, хІаьта нагахьа санна дІаяхача ханага гаьнагІа бІарг лехкача, Госсенен Испанеиен юкъе а, вІашн отношенеш хиннача дерригача шерашка тха мехка духхьашха вехаш испански пачхьалкхенна керте латтар. Тахарча вІашагІкхетарах вайна бІаргагу вай мехкий халкъий дег тІара дика уйлаш, уж шоайла лоархІаши хьашт долаш хилар.

Уж уйлаш традиционна я. Пушкинен Лермонтовен, Глинкай а Римский - Корсакова а, кхий искусства дукхача кхыча корифей а произведенешка кІезига екац испански мотиваш. Миллионаш болча советски наха доккхал ду Сервантесен Лопе де Вега, Веласкеса а Гойя а, дунен культурана юкъе доаргдоаца даьна лашдача кхыча сийлахь - боккхийча испанций вергдоацача кхолламех. ЧІоагІа теркам тІабохийт тхацига Испане вай деношкарча вахара а. Вайна хов, тха халкъа культурни рузкъанна, Советски мехка хІанзарча вахара Испане а ишта чІоагІа теркам тІабохийтилга.

Вайна массаьнна а хош да, вай мехкашта юкъерча отношеней исторе чухь чоалхане, хала ханаш а хиннилга. Цхьабакъда, сийрда, къахьа оагІош а хиннай. ТІакха, вьрза, уж я-кх, массаза а ялар мо, халкъий деганаш лер кІоаргагІа ютараш а.

1977 шера дипломатически отношенеш оттаьчул тІехьагІа советско - испански бувзамашен контакташен тоьаа боккха гІа баьккхаб дІахьалхашкахьа. Советски Союзе оаш ена визит — цунна дола дика тешал. Эттара хьалха дІадолалуш вайна юкъе хиннача торговлена, культура дакъерча обменашта тахан ІотІаккхийттад политически вІашагІкхетараши консультацеша, парламенташтен общественни организацеитен юкъера контакташ. Цхьана леладу корта бола гІулакхаш дукхи а дукхагІа шерденнад. Цар чулоац фордаш тІа гІоллата немашн сигала гІолла самолеташи дІа-хьа ухийтилга, Іилма - технически обменаши унахцІено лорадеш, промышленноста хьалха дитта доакъош а юрта боахам а.

Вай мехкаш Европа нийсса дехьарчен сехьарчен йистошка дада, ала меттаргдолаш да. Ве-бе общественно - политически системаш йолаш да уш. ТІаккха, вайна гуш ма дарра, цо ловкъарде яц суверенитет вІашн лархІарен вІашн чурча гІулакхашта юкъе ца гІертарен ларда тІа вІашн пайдана дола гІулакхаш цхьана леладара.

Тхо нийча да лоархІамечен унахцІенаечен ларда тІа вай мехкашта юкъера отношенеш дегІалхувла. Цудухьа тхо дог тийша да, дунен халкъашта юкъерча хьалашна хулача хувцамий влияни дарна кІезигагІа ме хул, дукхагІа шиина а мехка халкъий хьашташта ма хеттара уж хургІолгах. Европен цун доаопел ерахьен кхерамзле чІоагІъяра аьттув дукхагІа цар боаккхаргболгах.

ХІанз цІаккха а ца хьайгача тайпара чІоагІа къахьега деза тІема кхерам кІезигбара. Тахан дунен халкъашта юкъера хьал кхохнаденна дальтта ца Іеш, тоьал кхераме а да. Халахете а, шоай хьашташ сихдаь гераш хьадарца дийца, дІанийсбенна латта тІемастратегически боарем бухбаккхара гучаьхьа уйла тІаерзаь дола низаш дунен тІа долаш да. Тха мехкан цун цхьоагІонхоштен тІахьожадаь юкхьанца хІама тохаш дола ядерни герз цхьадолча малхбузеневропейски мехкашка оттадар — машаре гІулакха кхераме йола из политика хьехьокхача хІамкех цаІ.

Дунен халкъашта юкъерча проблемех Советски Союзан Испаненен хетараш дукхача хІамашта бе-бе да. Цхьабакъда, Советски Союз а санна, Испани чІоагІа машар хьашт долаш я ьнна хет тхона. Из хьахьокх, ма дарра аьлча, Іа даьча къамаьлаша а, испански правительства заявленеша а, общественни гІозараша дувцараша а.

Тха пачхьалкхе машара политикана тІехьа хиннай ше кха йолаенначa хьалхарча денношке а деnз, цунна тешаме хургья из дІахо а. Тхо дог тийша да, кхоалагІа эоарлагІа шу хьатІаотташ адамленна хьалхашна уттa чоалхане проблемаш чІоагІача машара хьалашна мара къестаюлургІоацлигах. Лаьттан тІа, космосе е дунен океан карабераабеча машаре цхьана гІулакхаш леладаро мара йиш хулийтаргьяц лакъаргйоаца сага творчески торониш ерригаш а хьекхла.

Советски Союзо дерригача мехкаш тІахьех конфронтацехьаре разрядкагахьен цхьана гІулакхаш леладергахьен гола тоха боньоаца гІо дара. Тхо тІехьа да гераш, эттара хьалха ядерни дараш, нийсхоав цхьатарарча кхерамзлени принцип йизза хьал а лоацаш, нахьа санна кІезигдара, пачхьалкхенашта юкъе тешам хургбола хьалаш вІаштІехьдахара.

Цу дахьве а цхьана гІулакхаш леладе кийча ба тха цоинк кхохкам боньоацa лаьгІбара, тІема кхерам лІебаккхара гІо де безам болаш мел баранта. Цу гІулакха къахьегача хьинаре дагьа лоацаш бІаргего лоара тхона тахьнара Испани.

Тхо кІоартта дог тийша ма хиллара, лаьттан тІа машар чІоагІбара лоархІамегІара хІама хургдар ядерни дерахаша вІашн юкъерча отношенешка машара норманш лелайоре. хьалхагІа ядерни герз тохаргдац, ядерни йоаца зонаш, уж хьеча моттигашка лоархІаргья аьнна декхараш цар тІаэцаре.

Оаха кхетадечох, шай територе тІа ядерни герз дайта дага яц Испани. Цуна дуненна дагадохийта безам бе са, ядерни гераз хьаден Іалашден ца тугача а шоай територе тІа на доалаш йолча а пачхьалкхенашта дукхаяа ядерни герз юкъедоаккхаргвац аьнне Советски Союзо официальни торжественни хьахкайкадах хилар.

Испански столица, вешта берригача мехка а, историна юкъе дукха ха йоацаш белгталара оагІув язьяьй. Дукхача шерашна духхьашха дунен халкъашта юкъера форум хула. Ерригевропейски совещане дакъа лаьца 35 пачхьалкхе вІашагІкхета моттиг а хиннa дІаьттар Мадрид. Дунен халкъашта юкъера хьал чоалхане доалаше а, толаме чакхдаьлар из. Цу берхатча балха юкъе шийгахьара дакъа лаьцар Испане а.

Вай шаккхе мохк, гуш ма дарра, дунен халкъашта юкъерча права нормаш, ООН Устава лардера принципаш йизза кхоачашъяра, хІара халкъага ший кхел шийга къоастаяйтара тІехьа хатт. Дунен хаакъашта юкъерча арене конструктивни дакъа лаца, дунен тайп - тайпарча районашкара кхоккама кхуврчаш дІадахара ловкъостал де дага йолаш ше хилар хьехкайкиду Испане. Ца къоабалдар мара кхы ала хІама дац цунах. Хоаш да, мел яра лаьтташи сагото декхараш да Центральни Америкен ГаргІарча Малхбоален санна йолча районашкара гІулакхаш машарца къоастадар, суверенни пачхьалкхений чурча гІулакхашта арахьара юкъе гІертилга соццадар.

Лоацца аьлча, тхо нийча да Испанецара дика, вІашн гІойле йола отношенеш тайп-тайпарча доакъошка дІахо дегІаккхувла санна, ишта машарея халкъий кхерамалени дукха дунен халкъашта юкъерча арене цунца цхьана гІулакхаш леладе а.

Оаха догдоах, Советски Союзе гІолла лела вахача хана тха кхоламий планий йоккхал а, уж кхоачашъяра къахьегаш доалача халкъа творчески хьинар айдалар а зе Хьа вІаштІехьдаргхилара. ХІаьта керттердар, Хьона хоьургда — со цунах дог тайша а ва — советски нах кхыча халкъашцара, цу даькъе испански халкъацара а, машар, доттагІал дег тІара хьашт долаш хилар.

Ерригача континенташкарча цІена дог-уйла долаш болча наькха машара тІехьарча къоасама символ а хинна дІаттаб вай хана испански халкъа гІораьнича воІо художника Пабло Пикассос тьаьбаь «машара кхокх». ТІаккха, котьайла пу символах елла бакъахьара идея. Маьршача кхоанарча денах бІубенна баха торо кхоачийла лаьтташ тІарча берригача нахага.

Мукъаба сона, Советски Союзерча хьа визито советско-испански отношенеш дІахо шеръяра, вай мехкий халкъашта юкъера доттагІалли вІашн дагардараш кхетаделгех дегІадоаладара гІо дергдолгах се дог тийша хилар дІаала.

Шун дозалий короля Хуан Карлосен королевай Софийн моаршалла!

Ерригача испански хьаший моаршалла!

Испане халкъа аьттон хьалара!

Европерча а дерригача дунен тІарча а машара хьалара!

* * *

Цул тІехьагІа шоп лууш къамаьл дир Хуан Карлос 1-ча.

* * *

К. У. Черненкой Хуан Карлос 1-чуни къамаьлаш тІоараш тохаш тІаийцар.

ДоттагІала хьале чакхьаьлар шун тІа яькха ха.

(ТАСС).

ВОШАЛА КХА

РЕПОРТАЖ

ВІашн юхе дада «Назрановский» совхозен, Къуабеседа - ХІирий АССР Пригородни района «Чермен» лхача колхозен кхап. Лоаллаха уллача вошал долча республика колхоза кхай тІа гІолла цхьап мугІаре дІа а этта хьажкІаш дІаюаш я «Белорусь» яха шин трактор. ДІагарга дахача тхона бІаргагу наькъа йистте дагІа «ДоттагІала кха» аьнна йоазув тІадола улг.

— «Назрановский» совхозаца оаха доттагІала бувзамаш леладу-м шийтта шу да, — йоах «Чермен» колхоза агронома Абаев Казбек Николаевича. — ХІаьта укх шера тхоай бувзамаш кхы а чІоагІдеш оаха цхьана дІаде лаьрхІад доттагІала кха. Из дІадуваш хилар шоала бІаргагуш ма дий.

Тахан Пригородни района колхоза лаьтта дІаювргъл тІлаь пхиъ гектар хьажкІаш, хІаьта кхоана механизаторапа цу тайпара доттагІала кха дІадуврга «Назрановский» совхоза лаьтта.

ХьажкІаш дІаюаш боахка механизатораш ІотІанхоач тхона. ДоттагІала хетадаь дешаш тІадоха цІе ленташ хьерчаш ба уж. Дукхача хана дена цхьана болх беш болаш санна хетаду «Чермен» колхоза шоллагІча бригада механизатор Бенов Таймурази наьсархо Арчаков Іалихани. Шоайла дага а буллаш, шоаш баьча балхага тІехьашкахьа йохьеж уж.

— Ер кха берайте лургхилярах вІалла шеко яц, — йоах Таймураза. Тха эттара хьалхаре доттагІала кха да ер, хІаьта дика доттагІал дани а хинад- дика лер юташ.

Йоккха дегагІоз хинна ве Іалихан а.

— Хьалха дІа-юха хьоашалгІа ухаш, вІашагІдеттала луш опыт йовзийтар оаха, хьуакъам чуэпаш дІа-кха гІоновкъостал дора. ХІанз уж бувзамаш кхы тІа а чІоагІдара цхьайкха форма кораяьй тхона. Укх тайпара кха духхьашха дІадуш да, баьда тІехьа гІайоагІача хана хІара шера ма дІаде лерхІ оаха.

Механизатораштa хьажкІаш дІае хьинаре гІо деш ба сеялыцикаш Коноев Заурбеки Лолохоев ІаІсан. Шоайла кулгаш а кийца дадаш санна 1977 вІашн юхе дада шин республика боахамий лаьтташ. БІухь бахна йолх трактораш. Царна тІехьа е хьежа ала дог доагІа: берайте хилда хьо, доттагІала кха!

С. ОСМАНОВ.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) доттагІала кха дІадуваш бола Арчаков Іалихан, Бенов Таймураз, Лолохоев Іайса, Коноев Заурбек, «Чермен» колхоза агроном Абаев Казбек.

И. ПЛИЕВА сурт.

РАПСАХ СИЛОС КИЙЧЪЮ

Укх шера юххе хьалххехь рапс чуваш а цох байкадика силос кийчъеш а бойла «Назрановский» совхоза къахьегамхой.

Е-281 яха цу бола комбайнаш йоахи 250 гектара тІара рапс хьекхаш. Кхы дийнахьа 500 тонн рапсах ча а тохаш кхы шапродобанаш а еттайн кийчъеш силос кІоага чу еллай Джанбурнев Башира кулгалдеча отделене болхлоша. Цул совгІа, шоай хьайбанта мел яша номе доакъар а хоаттаду цар низалдаш. Из дика дехкар тела даладелча гІоне массеза бІаь килограмм дукхагІа я цергара хьайжинга шура а.

Хоттанга хьежача во хьийкъацашн рапс. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 150 центнер ноъши доакъар долийт.

Хьинар айдешен бахка норман дикка тІехкхоачашъеш къахьег механизаторараша Котиев Вахас, Оздоев Уматгире, Зангиев Мусас, шоферашта Дудургов Мухьмада, Ахушков Мусас, Барханоев Абуката, цул болхлоши.

Дил тІехьа силусн доагІа доакъар кийчдара балхаш.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАПХА СТИЛЬ

НИКЪ ЛАХАР

Коммуниста Албаков Мухтара Юнаса кулгахду кхера боаккхаш из тоабеши йола Чир-Юртовски завод керда предприяти я. Цун коллектив хIанз а боккъонца вэтта яьннацц. ХIаьта а кхера тсабераш хIанзлехьа шоай гIулакхий юхь хьахьокха кхоабаьб. Цар арайоахача гIишлоний продукцех хов вайна из.

«Сердало» дешараштa бIаргтайна я езаенна а хургьа Грозненски аэропорта керда здани, «Кавказ» яха гостиница, Октябрьски майдан наьаьашта кIалхьара переходаш, «Юность» кинотеатр, тика салон «Орбита», иштта кхы дIахо а йола гIишлош. Уж я Чир-Юртовски завода тоаяьча кхерий Iоаьаьшца хозъяь.

Мрамор а, ракушечник а, туф а Iаламо ший тайпара эстетически белгалонаш йолаш хьанеллабале а, сага кулгашта тоадича мара хилац уж наьха бIарг хьоасташ, дега хоза хеташ, дезалуш. ХIаьта гIулакх мишта дар аьлча, Чир-Юртовски завод йиллалца йолча хана, республике цхьанихха а кхера боаккхаш а тоабеш а моттиг яцар. Цудухьа из болх хов говзанчаш а баьар. Фу де дезар тIаьккха?

Из хаттар эттар къонача предприяте коммунисташта хьалхашка. ХIаьта царна дика ховр из дашхар сел чоалхане гIулакх доацилга, хIаравар кхычоа гIо-новкъостал де кийча волча вай социалистически мехка.

Карельски новкъосташа гIо дара кулг кховдадир чир-юртахошна. Нохч - ГIалгIай мехкарча завода специалисташ кийчбара гIулакх шоай лоIамагIа дIатIаламьар шоашта Карельски АССР Кондопожски кхера боаккхаш а тоабеш а йолча завода учебни комбината хьехархойя масте-рийи коллективо. Дика гIо-новкъостал дир Липецкерча гIишлоний материалий техникума хьехархой коллективо а.

Предприятерча партийни организаце секретарь волча Серганов Сайд-Эмина Руслана яххача тайпара, мехка кхоачарча предприятей специалисташа шоай вошал а гIо-новкъостал а дарца, торо хилар лоаццача хана чир-юртовски специалисташ кийчбе. Кареле а Липецки областе а деша баьгIа Нохч-ГIалгIайчера итташ бола къона къахьегамхой, шоай мехка юха дIабаьхача, ударни хьисапе пятилетка заданеш кхоачашъяра къахьега болабелар предприяте.

Царех дукхагIчар цIераш тахан заводе доккхал деш воах. Уж ба — КПСС членаш бола фрезеровщикаш Саутиев Ахмед, Астамиров Султан, парте боаца цар новкъостий, распиловщикаш бола комсомольцаш Бетиев Руслан, Сулейманов Алу, мозаичник бригада бригадир Серганов Сайд-Магомед, слесерий бригадир Сагаипов Алиап, иштта кхы дукха барап а. Царех дукхагIбараш, шоаш дика болх баь ца Iеш, шоай къонача новкъостий дика хьехамчаш а ба.

Вайна ховчча бесса, парте XXVI съезда решенешка а цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумашка а боккха терриам тIабахийтабар производстве дIадодар- кIеззгдера хьакъехьа. Из хаттар массаза а хьалхашка латт республикерча къонача предприяте коммунисташта а.

Алхха укх тIехьарча бетташка завода юкъерча партийни собранешка массехаза дувцаш хиннад материалашта, байдала, энергена экономика яра, производстве рационализаторски предложенеш чакхъяхара дола дешаш. ЛадийгIад предприяте керттерча инженера докладага.

Цу тайпарча ларда тIа даьнна гIулакх хилча, дукха производствера кхера тоабеш бола болхлой кIезигде гIерт производствага дIадодар, шерагIа бозркаю рационализаторий изобретателий уллаш. Цу гIулакхаца хьинаре дакъа лоацаш ба коммунисташ, цеха начальник вола М. Эпендиев, керттера инженер А. Иванепко, механик И. Баудинов, фрезеровщикаш С. Астамиров, А. Саутиев, распиловщикаш В. Бетиев, А. Сулейманов.

Цар хьинаре дакъа лецарца модернизаци яьй СМ-177 яхача кхера тедаш йолча станока, цо торо хулийт станокий производительность 30 процент дакхье.

Волхлоша яьча предложенеша йиш хилийтай болх бе дIайолалийта мозаичнин облицовочни плиткаш арахецаш йолча линега, цо торо лу массе а шера пханал сонгIа ворхI эзарнел тIех квадратни метр мозаични плиткаш хьае республика хьаштaшта лаьрхIа.

Керда специалисташ кийчбаран производствана модернизаца ярам долча хаттарашта нийсса йоккха моттиг дIалоацаш да заводерча коммунисташа планашки дехкараши кхоачашдаран къахьегаме дисциплина тоаяраи хьегаш дола къа. Массе а йолча участкашка, бригадашка, сменашка Iомадаьд къахьегама коллективах дола Закон, дийцад, геттара лира лоархIаш, прогулаш яр, ханал хьалха балхара чуахар, корта болаш дола малар менна балха алар.

Цу шедолчо дика результаташ еннай. Чир-Юртовски кхера тоабеш йолча заводе хIанз къахьегама дисциплина йохераш бац. Дилла кхоачашъю план а социалистически декхараш а. ДикагIча шера хьалхарча квартале завода коллективо призови моттиг яьккхар Шалински района промышленни предприятешта юкъе, кердача къахьегама толамашца духьала яхар из ЦхьоалагIча мая цIейна.

Дикка лоаъеннай арахецача продуще себестоимость. Облицовочни плиткий цхьан квадратни метро плановя мах 41 соам 50 кепиги ба. ХIаьта чир-юртахошта 38 сомах хул из. Иштта чудус эзараш сомаш халиьа ахча.

Къахьегамхочох йолча йоаконца дувз предприяте партбюрос экономически хьаштaш кхоачашдар. Цу хьаьахь дукха ду. Дика санитарни хьал долаш я массе а йола балла моттиг. Массе а болча болхлошта спецбарзакъаш бIайха кхачен хулийт. Цунца дувзаденна да предприяте Кхачан программа кхоачашъяра дакъа лоацаш хилар а. Предприяте къахьегамхоча дикка гIо-новкъостал лоаттаду Сунженски районерча Орджоникидзе цIерагIча колхоза къахьегамхошта. Сунженски районерча Оалли яхача юрта ноккарий оттадаьд предприяте, цигара соахка дьаькха хьалхара модз дIадийкъар завода болхлошта гIуланхерчарнея юкъе. 50 бежан леладе коровник еш боахк предприяте болхлой.

Иштта, къахьегама сагах йоахо а еш цIанкха производственни долча гIулакхашта тIера терием а ца боаккхаш Чир - Юртовски кхера боаккхаш а тоабеш а йолча завода партийни организаце оарцагIйоаккх завода къахьегама коллектив шийна хьалхашка латта экономически хьаштaш кхоачашдара.

З. МУХАДИНОВ,
тха штатхе воаца корр.

Нохч - ГIалгIайчоа гIишлон управленено чуйоагIача воркIагIча СМУ дика йоазон я Хадухин Петр Саврьевич керте латта плотникий бригада. Дукха гIишлош тахтан я вай республикерча дакъа лоацаш хьаьа.

ХIанз Хадухина бригада болх беш я В. И. Ленина цIерагIча [illegible] завода Г-43-107 яха лоархIаме установка хьалъеча.

Массаза а сона шоай балха керпни [illegible] къахьег цу коллектива укхаза а. ХIара дийнахьа 120 — 125 процент план кхоачаш ца еш да хIалхин-тид бригада.

СУРТА ТIА: (аьрабаьаро аьттехьа) бригадир П. Хадухин, дагагIвалча плотникаш а А. Ибрагимова.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара беркате болх барах Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота йойла:

Бужинов Дмитрий Панкратьевича — 1927 шера деиз КПСС члена, пенсионера.

Тудунаура Александр Яковлевича — 1933 шера деиз КПСС члена, Нохч - ГIалгIай книготорга шисилра.

Дорохов Мефодей Матвеевича — 1932 шера деиз КПСС члена, пенсионера.

Красносельский Авангард Соломоновича — 1929 шера деиз КПСС члена, военизированни охрана воккхагIволча стрелока.

Калинин Григорий Владимировича — 1932 шера деиз КПСС члена, союзни доархIамеча персональни пенсионера.

Кириченко Василий Андреевича — 1932 шера деиз КПСС члена, пенсионера.

Кулинчинский Лев Станиславовича — 1932 шера деиз КПСС члена, пенсионера.

Лубочкин Максим Лазаревича — 1926 шера деиз КПСС члена, пенсионера.

Моисеева Анна Петровнана — 1933 шера деиз КПСС члена, республикански доархIамеча персональни пенсионерана.

Ниненко Тит Трофимовича — 1931 шера деиз КПСС члена, пенсионера.

Прачук Евдокия Дмитриевнана — 1930 шера деиз КПСС члена, пенсионерана.

Рябов Николай Федоровича — 1932 шера деиз КПСС члена, Грозненски химико-технологически техникума вах-[redacted]

Цатурьян Самсон Аркадьевича — 1930 шера деиз КПСС члена, пенсионера.

Штефан Александр Григорьевича — 1927 шера деиз КПСС члена, республикански доархIамеча персональни пенсионера.

Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

Гор. Грозный,
1984 шу, 7 май.

Нек. А. Д. Кагерманова Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Партийни органашка дукхача шерашка беркате болх барах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, вайча дийнахьа деиз 50 шу дизарца дувзаденна Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Кагерманов Алихадур Денаевича — КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1984 шу, 4 май.

Нк. Ф. Х. Берсановна, И. Н. Веревкина, Т. Л. Грязновна, Н. З. Даудовна, З. М. Динаевна, П. П. Клесина, Г. Н. Исаевона, Х. А. Хадисовна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни связист» яха сийлахьа цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дукхача шерашка хьанала къахьегарах а бувзаме дакъе дика хIамаш карагIдуварах а «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни связист» яха сийлахьа цIи лойла:

Берсанова Фадиман Хусейновнана — Грозненски магистральни почтамта оператора;

Веревкин Иван Николаевича — Грозненски городской телефонни станце воккхагIволча инженера;

Грязнова Тамара Леонидовнана — Грозненски почтамта почтальона;

Даудова Нура Зайндиновнана — Урус-Мартановски районни бувзама узла телефонисткана;

Динаева Зинаида Михайловнана — Гудермесски районни бувзама узла телефонисткана;

Клесин Петр Павловича — бувзама болхлой профсоюза обкома председателa;

Исаев Гадин Нурбагандовича — бувзама Грозненски эксплуатационно - технически узла мебельщика-спайщика;

Хадисов Хамзат Ахмедовича — Шелковской районни бувзама узла электромонтера.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1984 шу, 4 май.

МИШТА КХОАЧАЩДУ ДЕКХАРАШ

ФУД ШУРА ЛАЬГIЪЯРА БАХЬАН

Агропромышленни комплекса проблемашта йолча Ерригроссийски экономически совещане юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка декхар оттадаьд дIахо йодача хана дулх, шура, хьайбай кхы продукташ дукхагIа яхар Iалашдара.

Мишта кхоачашду уж декхараш Шалковской района боахамашка?

Карарча шера цхьоалагIча квартала итогаша хьахьоих хьайбаш Iангара доахача а пачхьалкхенга цар продукци йоххача а дIадахача шера цу юкъа хиннача хьоккхамашка хьежача, хоадамболлаш дола толамаш даьхалга. Къаьстта хьинаре къахьийгад «Наргалинский» совхоза хьайбаш кхоабача болхлоша. 235 процент кхоачашъяьй цар цхьоалагIча квартале пачхьалкхенга дулх доххара план. Дика хьокхамаш даьхад «Шелковской» госплемзавода, «Виноградный» комсий совхоза, В. И. Ленина цIерагIча колхоза, Л. Н. Толстой цIерагIча комсий совхоза къахьегамхоша а. Цар а дика тIехкхоачашъяьй пачхьалкхенга дулх доххара план.

Шура лакхара а пачхьалкхенга из йоххара а боахамашта юкъе льрхача социалистически къе толамаш доахаш къахьег В. И. Ленина цIерагIча, «Красный пахарь» яхача колхозий, «Сарысуйский» комсий совхоза фермай коллективаша.

Халахете а, пачхьалкхенга шура йоххара плаваш кхоачашъяц «Коминтерн» яхачен «Чераленский» колхозаша, «Алый терский», «Виноградный» комсий совхозий хьинаш лелаераша.

Хьайбай продукташ яхара а пачхьалкхенга уж йоххара а шоай кхоачамехи торонахи ма боагIара пайда хийца бий-хьоI тIехьадусаш долча а хьалхалатташ долча а боахамашка? Ийцабац. Хьайбашмара хьайоаха продукташ дукхагIа хиийтара корта а боаш карагIдаьнна хIама дац. ДIадахача шерашца ниййсача укх шера бIарчча район хьайцача хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура 6 килограмм мара дукхагIа яц. Районе боахамаш да из хьокхам лохбалийта а. Масала, «Коминтерн» яхача колхозе укх шера цу кнтъа хIара Iаттагара яьккхар 86 килограмм кIезигагIа я, хIаьта «Черленский» колхозе — 29.

ДIадахача шерада нийсйича укх шера яьнна шура 101 тонн дукхагIа я. Баьгда, из яц болх тоабарахи хIара кхоабача Iаттагара хьайоаккхар дукхагIа хинийтарахи яьнна. Из хьокхам баьицхаб 1983 шера Iан замалехьа дехна доахан цу юкъа дIадахача шера дехкарашца нийсдича 295 етт дукхагIа хиларах. Нагахьа санна колхозийи совхозийи фермашка болх вIаштIехь а баьккха, шура дукхагIа лакхара хьайбаш леладераш сарцагIбаьха баларе, хьахамаш кхача тайпара хургдар.

Хьамаргья вай «Черленский» «Коминтерн» яхеш колхозаш. Хьайбаш кхабара распорядоки рационо телхаярах ден-бус йоаккха шура 200—300 килограмм кIезигагIа хулаш моттигаш хиннай. Цул сонгIа, из гIулакх вочa оагIорахьа Iатть шурий хьовала а. Из лоххьалярах, кIезигагIа хул зачетни доахалах дIалаьрхIа шура, доккха зеду боахама а пачхьалкхенга а.

Шура дукхагIа яккха йиш я дикача фух дола доахан фермашка хилийтарга хьежа. Цу гIулакха а ма йоагIара йоккхо яц боахамашка. Племотдела специалистана из болх тоабара, лертIа учет лелаяра доагIар хьадехац фермай кулгалхошкарен специалисташкарен. Цхьанка а боахаме цIенхаштта беш болх бац дукха шура луш долча доахана даьча. Iаьсех шинараш хьалхадара. «Коминтерн», «Путь к коммунизму» колхоший племенной фермашка а зоотехнически бокъонаша дIа ма дехара чакхдахац дикача фух доаа хьайбаш хьалхадара балхаш.

Фермашка дика къахьегаш бола болхлой моральной материальной белгалбоахийта а хила дезача тайпара вIаштIехьдаьккхадац боахамашка. Цу гIулакха йоахо ца ярах РАПО совет йолаш критикай кулгалхоштен специалистштен. Дукха болхлой ба фермашка опытага хьежжа мастерий цхьоалагIен шоалагIен классаш яла йоагIаш. Из гIулакх чакхдаьнхха хиннадаре цар алапи лакхагIа хургдар. Укх тIехьарча ях беттa цхьанна а боахаме керда аттестаци яьяц доярашта, скотникашта. Цул сонгIа, машинаша доахан деттаргдола болхлой кийчбара йола хурсаш а хиннаяц. Уж ланхе дийца кхоачамбоацараш доахкаш хиларах фермашка дукха болхлой хувцалу.

Яьча анализо хьахьекхад 40 процент дукха лаьрхIа дIачуденна доахан тIараш телла хиннаяга. Цу гIулакхо а хьахьоих доахан лертIа дийтта доацалга, мел эша гIулакхаш зоотехнически бокъонаша дIа ма дехара чакхдаьла доацалга.

Хьайбай продукташ дукхагIа яха а пачхьалкхенга йохха а торонаш йолаш да Шелковской района боахамаш. Царех ма боагIара пайда яцара лакхбе беза колхозий а совхозий а кулгалхойн специалистийн бехктокхам. Цартара доагIар хьадеха декхаряйла я РАПО а.

М. ТКАЧЕНКО,
[redacted] района «Строитель коммунизма» яхача газета отдела [redacted].

ИСПОЛКОМА ПРЕДСЕДАТЕЛЬ

Юрта цхьан урамагIа хьайоагIаш дутъала кийтача волхача саго йист ювна социйр юкъерча дегIара. Эхза юкъ йола цхьа кхалсаг. Шоезтъа шу да аргдаллар яр из хенага диллача. Царна юкъе ювно къамьал хезача аргдар: «Шийна эттача цхьан ноацналча гIулакхаш хьехьа цунне дегабувлаш ва воксе саго.

Из цо йоаснаг дегадоаргдар: «Малий къегI яр, иштта нийд лоархIайi» аьнна.

ТIадувзаче бараш а лавача деша а кхача мугIарерча кхалназал эргаш яа из. Баьгда, гIуланагем эзделаген диллача царал белгала я. Шинцу хьалаа юртарча хаиньа депутатама Совета исполкома председателалла хоржар из. ХIаьта цкъаберица йоазар: «Ер фуд хIена» укх йоккхача юрта мала сег хиннав-цтеш цу гIулакха тIа оттаза? Фу дургда цуна?

Бокъаьалдар аьлча цуна шийна а хетар «Фу дургда сога?» аьнна. Сакалова Лейлайна гIанагьа а дегадацар ше хоржаргхилар. Школе берашта къахьар дIайолалдар из, юрта Совете депутат а йолаш. Берашта дешар хьехаре, коммунистически кхетам балара, хIаьта иштта зарыархой лакхазнаш депутатски декхараш кхоачашдара ший низ а къакьал а дIалора цо. Ше хьалаца моллагIа а гIулакх кхаьналлом диззан кхоачашдара тIахкувш, декхар бехктокхама хеташ цун йолча оамал тIера хьадоагIар Лейла иштта йоахо еш хилар. Из цун дегIахцIен доаллеш хIама дар. Цудухьа эттаийр из школе завучaлла а. Укхаза а из кхетаеш гIуллакх дог лазаш йола болхие хилар хьахьеккар цо. Из дерриге наха ца зувш, теркал ца деш дисензар.

Школерча коммунисташа Сакалова шоай мугIарешка яьийцар. Тахьа общественни вахарца хIам а айлагIа хезаелар Лейла. Вашта нехаца, цар вахарца дIайийна хьоарам цун бера хана дехо хьадоагIаш дар. Грозне № 15 интернате деша йагIча хана Лейла хьакцар цхьа пионерски а комсомолски гIуваш доацаш.

Даси нанаси боча леловаьлийнйа яц из. Къаьнача дезарера в. Бере хана декъз боая а баьб, хилеиаш а дийнай.

Интернат йисте а яьккха, Нохч-ГIалгIай педагогически институте дешаш йолча хана да а вена, цIаннанза хилиар Лейла, болх а беш дIахо деша дийзар. Цхьан хана школе берашта хьехаш, цIегIарча дезаршка хьоахаш, институте дешаш, кох нийслуш бола болх беш хилар. Баьхда, сона хала да, хьаш нахна яцар из.

1972 шера Л. Н. Толстой цIерагIа Нохч - ГIалгIай пачхьалкхан университет (хIета институт хьар из) йистейоакхи Сакаловас. Ги боалла мухь Iайбьича санна, еттагIа дар тIахкха.

Баьхда, вахаро гола тохача цхьаьккха а халахтар нIилкер цунна — керда диллеваьхар... Даналаш йолажер из. Ше шийна бе аллар. Царга а некъилар цунна хавон гIайгIен тIеоттарагIа лаадаи йоаца ший оамал.

— Цхьа халахтар яйча, цхьаьца хIама деш гIайгIа а се мугъайнтац — аз, паргIата хилча де бIухьожаргбар а ду хIаьта, — яхаш дувц Лейлас. Иштта сетедаьд цо ший.

Сег наха хезавлийтар цох доагна дика гIулакхаш, из Iимерза хилар да. ФунагIа тIеяхачерах корзагIа ца, валар, моллагIа карагIдалерах сонтекура ца валар да. Иштта хьалергIа вамашай Лейла юртарча наха, эхза йола шоай саг а хиина дIазттаи царна. Дехьте, дехро хабериш ца дувцаш, баьлдар, къаьа - хIама дале а, дукхьал дIаоалаш, доши гIулакхи цIи доаш я. Цудухьа теш цох нах. «Лейлас вийнадале, чакхдаргда» оли цар.

Цудухьа хIара дийнахьа итташ нах тIеух цунна. Царна тоа Лейлас массаза шоашта дийадар аргдоага, тарлуш дола новкъостал дергдоага. Цкм-да тIера а веина, цIа а доацаш вагIача берашца йисар Аушева Хадишат. Цунна цIа хьалде вохттан участок елар юрта Совето, цIенош хьалде материал, кхатилле дакчем кIорем аьбир. Дукха бараш доача Албогачиева Заловбана цIи аьнна цIа дагар. Цунне хийир 5000 кирпичаш, 40 лист шифер, кхийола материалаш. ЦIен тхов тоабеча нийна Эзанва Зумарбина 30 лист шифер хийир. Иштта кхыдараш [illegible].

Назрани районе моттал, Нохч-ГIалгIайчоне а йоккхагIьарех я Экажевски-Юрт. Цига вай нIс эзар гергга саг. Цу юрта я «Экажевски» яха совхоз, шинь юккъьанцарен шинь юкъерен школа, шинь библиотека, промкомбинат, амбулатори, аптека, тикаш, кхыбараш. Шоай депутаташка гIоалла цу орргача организацей болх терхилбу исполкомо, болх дина бу хьож, эше новкъостал ду. Бакъаьлдар-карцаьлар дар зуд, кхоачамбоацараш дIадахара да дезараш белгал доал.

Петмеса кхоалгIа шу дика чакхдаьннар «Экажевский» совхоза болхлоша. Иштта дика наьоале къахьег боахаа коллектива карарча шера а. 75 депутатах 22 совхозе болх беш ба. Уж ба хьинаре къахьегарца цIи хеза, общественни вахаре юкъе диэзе дакъа лоацаш хиларца белгалбенна нах. Масала, Евлоев Аьлмад, Итазов Исраьил, шофер Дзейтов Дауд, кхыбараш.

Юрта боахама депутатски комисса председатель ва совхоза керттера экономист Евлоев Исраьил. Цун членаш ба Итазов Чингисхан, Цечоев Махмуд, кхыбараш. Совхозе экономика дегIайоаларе, юртерча нехха вахара материальни хьал тоадара дешаш совете сессешка, исполкома заседанешка уттаду комисса, уж дувц. Масала, иштта дийцар «Хьайбаша Iа мишта доаккх?», «БIаьстанаре балхаш дара тезнанка мишта кийчъюi» яха а кхыдола а дешаш.

Цу комиссерча а кхача а депутатамка гIоалла Сакалова Лейлас бокхе терием тIабохийт юрте боахам дегIабоалабара, кIашка а фермашка а къахьегам вIаштIехьбаккхара, прогрессивни дикагIйола формаш юкъейоалаяра. Сакаловас беча балха тIа цун дика новкъостий ба юрта Совета исполкома председатела заместитель Мержоев Салман секретарь Евлоев Элмарзаи.

Совхоза директора Галаев Яхьяс йоах, юрта Совети совхозе дийкьа хIама доацаш, къаштам цаIеш долда я: совхоза боахам ма могга дегIабоалабир, Кхачан программа кхоачашьеча юкъе дукхагIа дакъа лацар, юртерча нахха вахар тоадар. Балха тIа нах эиаш, сагота моттиг эттача, Сакалова массаза а совхоза новкъостал дара оарцагIйоал. ДIадахча шера корт-лоенши хьахкIаиши чуэцаш юрта бахе нах, лаххарча классашкара дешархой бехийтар.

Юрта Совето новкъостал дир керда гIишлош хьалъеча а. Дукхана дIадахача шера совхозе хьалдир 240 бежана дола ши хIей, хьайбаш лаладерашта цхьане чу шин ноатiара йола шиаш цIенош, юрта Совета йоккха здани, 2742 квадратни метр йуна 29 цIа. ТIо буллеш ши километр некъ тоабир.

Юрта Совето, цун депутаташа заддаже терием лоаттаду торговаи образованена тахара, культуре лакхьара, унахцIено воркара, бытовой гIулакх дара доашаш. Цар боккха терием тIабохийтарех да дешаршта юртера вазар, безам, къахьегам безабелийтара кхетам луш бола болх. Дешарзамце вIашагIйхийта ул цIи хеза, йоккха опит йола болхлой.

Доккхий хувцамаш хиннад юрта социальни хьехьелье а хьахаиннаб юкъара специалисташ лакхарен образовани йола специалисташ — агрономаш, инженераш, зоотехникаш, лорош... ХIаьта юртарча беррача хьахархоех 90 процент моттигера нах ба.

Исполкома председателa а кхача депутаташа а йоккхе арех цаI да юрта бахача нахха шоай доалахьара боахамаш дегIадоаладарга хьожаш хилар. ДIадахача шера гуреьа совхоза директорца цхьана вIаштIехьдаьккхар бахача нахха шоай доалахьарча хьайбашта доакъер, алаг, кхыйола продукташ лулга. Шоай оагIорахьара бахача наха а новкъостал ду Кхачан программа кхоачашъяра: цар дIадахача шера пачхьалкхента доххар 236 центнер дуьл.

Баьхда, укхаза белгалдаккха доагIа дийша бахачара нагирхошта шоай юрта вай хараре сакъердам эца моттиг ца хилар. Цу юрта кхоачамболаш эц социально-культурни объекташ. Цу дешашта чIоагIа сагота ба исполкома председатела а депутаташ а. Из дара эша кхоачамаш тороламаш лехаш ба уж.

КПСС XXVI съезда решенешц, Кхачан программа кхоачашъяра 1983 шера поселкай юртийи Советаша лаьчча Ерригроссийски социалистически къе котъядарех Экажевски-Юрта Совета РСФСР Министрий Советан ВЦСПС-ни карара кара тела ЦIе бейрахь елар. Из дIалуш хиннача торжественни собране къамьал деш Сийлахь-боккхача Даймехке тIемаи къахьегаман ветерана Балаев Хьамурда аьлар, вай юрта сий доакхаш болх бу Iа, Лейла. Советий Iаьдал чIоагIдеш Денница эскаре дульала майре тIом барах вай юрта елар ВЦИК Сийлен грамота. Из дика традици дIахо хьу юрта Совето. Оаха баркал оал хьона.

Ю. ЧАХКИЕВ.

БАЛХАШ ТОЛАМЕ ЧАКХДОАХ

Дикад лакха йолаш доацача агротехнически ханашнен чакхдоах Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза кхоалагIча отделенерча механизатораша хлапкара бIаьстан балхаш. ПханагIа ялаташ дIаде дезаш дар укхаза 960 гектара тIа.

Дика хьокхамаш гойташ тIехдиеи чакхдаьхар хлапкара балхаш МТЗ-80 яхача тракторашца хьажкIаши генераши дIадийнача Гулиев Висангирев Гулиев Мовласи, дIадувча ялаташта волхаш тохаш хиннача Баркинхоев Хьусена. Хьалхарча шинне дийнахьара норма 15 гектара йолаш дIаювра 26—30 гектар хьажкIаши генараши. нормагIа тоха йоагIараш 35 гектар йолаш 55—60 гектара тIа волхаш тохар Баркинхоев Хьусена. Ялаташ дIадувргдоа лаьтта кийчдеш 140—150 процентага дIакхоачаш нормаш йоахаш болх баьб отделенерча вокх механизаторашка Ахриев Мурада, Кононенко Ивана, Ахриев Башира, Шадиев Башира, кхыбараша. БIаьстан балхаш толаме чакхдахара эшаш йола юртбоахама техника массе хана кийча хилийтара хьинаре къахьег электросварщика Льянов Бахьаудина, хьшкалхьаро Вайсагуров Даламбика, слесараша Хулгиев Салманен Хамхоев Идрисен.

Механизатораша бахча балха хаинахьа итташ ю учетчик волча Куоев Владимира. Совхоза а отделенерча а кулгалхошен партийни, профсоюзни организацешен дика йоахо яьй механизаторий дог-уйла айяра, балха уж раьза хилийтара: кастъяста массанена гуча хьатох балха хьалхалаттараш бувцаш йола «молнеш», хаинахьа дIатеэ ахчан премеш. Дика болх баьча механизатораш сонгIата лаьрхIа 480 сом ахча деннад апрель бетта.

Шоай декхараш дика кхета а деш, 1984 шерий бIарчча пятилетнан планаш тIехкхоачашъяра хьинар ца кхоеш къахьегаш ба уж.

И. БАРАХОЕВ.

Оаха яздаьчун дерагIа

«ГОРОДАЛ АРАБОВЛАРГА ХЬЕЖАШ»

Иштта дIа йолаш яр укх шера 19-ча апреле «Сердало» газета тIа араяьнна критически статья. Цу тIа дувцар пассажирски автотранспортах кийда яьча лоаттабу тIахьожам вIаштIехьбоаккхача кийдалийтача цIенхаштта кхоачамбоалларех. «Чечено - Ингушавтотранс» территориальни объединене начальника Е. Надирова редакцега хоам ба барра, из статья йийшай пассажирски автотранспортни предприятей коллективий собранешка, АТП кулгалхой контрольно - ревизорски службе болхлой совещане. Критика керттерча дакъе бакъ хиннай.

Бурига а йийна нарушенеш йьрами шоай балха декхар кхоачаш ца деш бараш дисциплинарни бехке хиане яьб. Контролерашта Дакиевна, Д. Яндиевна, М. Котиевна, М. Данаевна, Н. Алиханова, Ш. Абдурзакова строги выговораш яьй. Линейни контролершта В. Висангиреевнен Р. Мациговнен кийтаь материал, уж балхара дIабаха кхуран дехаш дIачуяннай профкоме. Линейни контролер А. Шанаов бехктокхийда шоай гIулакх [illegible] пассажирски тIехьагIа. Автобусий водителаш Бекхув, Оздоев, Надыров, Муцаев цхьац беттигара [illegible] дукха балхашка [illegible].

[illegible] шоай кара болгарди лоаттабу тIахьожам лоабарах ГПАП-5 директора М. Г. Садулаевнен КРС [illegible] лизовании отдела начальника С. А. Шаиповнен [illegible] раш яьй. «Чечено - Ингушавтотранс» объединене КРС начальника Г. Н. Романенкова хьалхадаьнехьа цу служба дикагIа кулгалла лелагIа. Иштта пассажирски автотранспорта балха тIа нийслуча [illegible] та терием тIехьо объединене начальника заместителя Х. В. Татриева а.

Пассажирски автотранспорта лоаттабу тIахьожам чIоагIбара хIанз республика моттигерча органашка тIехьа чакхбоанкхи ба цу гIулакха шерра общественность тIахьехьара бола болх. Цу дакъе, облсовпрофа гIоли, 42 профкома хьа а лъ тIахьежам беча дакъа лоацаш я общественни контролерий группаш. Царел сонгIа, массе а хана цу гIулакха, Грозненски ВЛКСМ [illegible] гIоали дакъа лоац [illegible] комсомольски группаш а. КIира шин-кхаь дийнахье болх беш хул дIа-къа лела, малийцо болхлой кагье а болеш йола группаш. Уж хургьа тороде а торовал арахьейча а маршрутане.

Шоай функциональни декхараш кхоачашдара иттрш контролерий бехктокхам лоаттабар дукха оттьей, объединена отделий начальникаши предприятий кулгалхой юкъе а боагIаш, построена тIапдоман бара йола графи.

КРС [illegible]

ДИКАЧА НАХАХ

КЪАХЬЕГАНЦА ДОАККХ САГО СИЙ

Ялхойттелагiа шу да «Малгобекнефть» НГДУ шоллагIча цехара мастер В. И. Левшин керте вола тха бригада «коммунистически къахьегама коллектив» йолаш хьайоагIа.

Дикача къахьегама толамашца дIадоладаьд мехкдаьттавоша укх пятилетка дикагIа шу а. 102 процент кхочушъяьй оаха хьалхарча квартале мехкдаьтта декхара план. Планал совгIа 45 тонн мехкдаьтте дахьийнад апкха тха цхьан бригадо. Из дукха деца а укх шера бIь бетта лаьрхIа хинначул цкъан вхазаен дукхагIа да из. Цхаа бригадешта юкъерча социалистически яхьа шоллагIа мотиг яьккхай тха коллективо.

Къахьега скважинашие бола бош да тхо. Тхо хьожаш 70 скважина я. Царел хIаране балхага хьажа, цо дукхагIа мехкдаьтта лургIола режим оттаеш, массе а хана из болх беш хургIола гIулакхаш чекхдаха деза бригадерча операторий. ГаьннаIз дIа-тьа аза дезаш, йоккхий майдаш дIалоац оаха Iунал деча скважиннаша.

Мехкдаьтта хIара килограмма тIехьа къоасам лоаттабе безаш да тхо. Бригадин подрядах болх беш скважиннашта эксплуатаци яра коэффициент бIаь процентага дIакхоачаьяй оаха.

ХIара болхлоча къахьегама декъа лацаре коэффициент къоастеш болх вIаштIехьбаккхаро чIоагIъяь дисциплина, лакхбу коллективана хьалхашкара беккхтоннам. Укх шера къахьегама дисциплина толхаьа цхьа моттиг яц тха бригада а цехе а.

Планал совгIа цхьа процент къахьегама оасарле лакхъяраен лаьрхIачул ах процент мехкдаьтте дахкорга дIадолар лоадарен тIехьа социалистически яхь лелаеш ба тха цехара мехкдаьттахой. Цу декхарех а дика лоархIаду тхо. Укх шера хьалхарча кхаь бетта 2,1 процент къахьегама оасарле лакхъе вIаштIехьдаьннад тха. Укх хьожамаш кхы лох цу долийтав къахьега лаьрхIа а да тхо.

Цхьан цIен дезал санна бартцхьагIо болаш, вIаравар эшача новкъостал де, хьалхашка латте декхараш кхоачашдере хьинар кхо ца деш къахьега кийча волаш я тха бригада ерригга интернациональни коллектив. Цунна юкъе а къаьстта оасаре болх беш, моллагIа шоашта тIадилла гIулакх тешаме чекхдоаккхаш, социалистически яхье хьалха латташ ба тха толамагIа бола мехкдаьтта доккха операторош О. О. Акриев, А. Д. Немой, Ф. М. Дикиниева, С. Н. Оценко, А. Е. Арчаков, М. М. Хаутиев, кхыбараш.

Т. ЭСМУРЗИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ шоллагIча цеха оператор.

ГIИШЛОНХО

Ткъаьн пхиъ шу совгIа ха яьннай Баматханов Виктор Саидович гIишлонхо вола. Эггара хьалха 1958 шера цIи лазача Григории Владимира кулгалдьча отделочникий бригаде дIаболабир Виктора къахьегама никъ. ХIаьта, из шу цунна цIаккха дагара а дергдац. Иштта, вицлургвац Баматхановна шии хьехамча хинна, балха гозаал нараерзае гIо дaь Григорен а. Кхыметтал цул тIехьагIа массехи шу дахьча а шиъ тарнама кIелхара ваьйттацар хьехамчес шиъ цхьан хане хинне ученик. Цо доккхал дора Виктора толам бахккача, хIаьта хаеламаш кийсьачи хьевар дора, новкъостал дора уж дIаьхара..

ДIадахар шераш. ХьеIайра балха опыт. ХIакха-м цо ше а леладу хьехамчал, кхо ца еш дIалу шиъ йIаьхий опыт. ХIара шера дукха кагирьой уж Грозн ерча цIенош хьалдеча комбинате бола бе. Дукхьал юкъара школа, профессиональни училище яккхар мара балха опыт йоацаш, эггара кьалха къахьегам никъ дIаболабеш бараш кIезига хилац цариа юкъе. Цудухье дукха да цариа ца хоараш, ца довзараш. Укхаза бокхача лоархIаме да шиъ ханиаьа производства ветеранаше, бокхагIбараша уж хьалацар, кIеранена хьехамча тIачIоагIаар. Цу гIулакха бокхха теркам тIабохийт Баматханова. Цуи ученикаш хинна ба кIанз шоллагIча разрядах отделочникаш болаш къахьегаш бола Кагирова ПIеус, Якубова Ама. Уж шаккха а дукха ка йоацаш юкъара школа яьккхачул тIехьагIа баьккабар балха, шоай дахкарех дика лоархIабеш хье а боагIа.

— ХIанз уж цIи йоI кхоалагIча разрядах экзамен дIаяла кийчбеш ва со, — йоах Виктор Саидовича, — шано ц цар из дика дIалургиларах.

Иттаж шера мутIорера гIишлонхо волаш болх бир Баматханова, цуйна вIалла дага а дацар бригадирелле ше хоржарг ма ийй аьнна. Цхьабакъда, комбината кулгалхоша из зувш бола дикка хе хиннар. ХIане аьлча, болх дика вIаштIехьбаккха хоеш, производства дог лазаш саг из воленда.

Пхийтта шу да Баматханов Виктор Саидовина отделочникий бригадир волеш болх бу. Цу массе а шерашка ше дика кулгалхо хилар гойташ хьевнае из. Цунна дола тешал да массехи шера вIаштта социалистически яхье цуи бригада котъоаллеш хилар.

Дахкено лаккха мах баьб В. Баматханова хьаьнама къахьегама. Цунна еннай Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена ордем, «Социалистически яхье котвенниар» яха Знак, дукха сийлен грамотеш.

Иштта цун сурт хьалтеха доаял Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене Сийлен улга тIа.

ХIаьта 1982 шера цунна еннай «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийдола цIи.

В. ТАДОЖИМОВ.

ЭЛЕКТРОСВАРЩИК

Балха ди делкъайга мара кхачадаьар шиъ дийнахьара норма йисте а дикха мастерица дIахо де дежатох загавала электросварщик Осанов Къамболат тIаденача хана.

— Хьайна йола тахкнаре норма кхочашъяьй Iа, хIана салеIача а хетаргда, — аьлар мастера, — вешта сварочни балхаш объекте кхы дац, тIаккха кампенинашта гIо де вахийта йиш мичай са аlхлагIча раирида электросварщик.

— Со-м вагIаргвац ши кулг хьал а ляьла, — аьлар Къамболата.

— Бетонщикаш ба чIоагIа вашаш, со сé гIо де дIаэттача вовкъа доацаш, — аьлар, мастера, цхьабакъда, цуи тIеххьара дешаш-м Осанов Къамболата дIахезадаларе тамаш я ар, хIана аьлча, бетонщикаш болчахьа сихвенна дIавахар из. ХIаьта балха ди йистедаллаца бера бел Iо а йилланзар.

— Цу саго шийна тIадилла гIулакх тIехлина чекхдоаккхаргхиларах тийша хила мага везаш — яхаш дувц Къамболатах № 7 йолча гIишлон-монтажни управлене профсоюзни комитета председателя Рашидов Кулумбиева.

ГIишлонхочун балха гIа эггара лоархIамегIа ха я ахка. ХIаьта дукхагIа бола вах отпуске салаIа безам болаш хул цу хана. Иштта нийсделар соахка Осанов Къамболатаца а. Санаторе салаIара путевка хьошайир СМУ дикагIа волча болхлочоа. Цхьабакъда, путевках пайда эца тиганзар цо, цуина ховра хIанз боллой кулгаш эггара чIоагIагIа эшалга.

Цудухье ше болх беш хинача объектера лоархIамегIа мел дола балхаш чакхдаьнначул тIехьагIа, декабрь бетта мара вахензар Осанов санаторе.

ХIанз Осанов болх беш ва В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоаккхача завода Г-43-107 яха кошшеес хьалъеча. Шиъ производственни декхараш 135 — 150 процент кхочаш да деш цхьа ди дIадахийтац хьалкача къахьегамхочо, хIаьта болх а дика бу.

Ше къахьегача производстви ахза да лоархIамга, уллув болх бечаргара доагIар хьалехилла оамал а хинна дIахтта Къамболата, цо болха ханах кхом а беш пайда эцарах совгIа, гIишлоп-материалаш кхояра а йовкхо ю.

Ше укхаза болх беча дукхача шерашка предприяте общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хьавоагIа Осанов. Из ва управлене халкъа тIахьожама группа член. Иштта Къамболат ва корта бохабу малараш мелврашца къовсам лоаттабеча комиссена чувоагIаш. Цо гIишлон участникаше беседаш ярал совгIа, хаддаяза къовсам лоаттабу къахьегамел производственни дисциплина тел[illegible].

— Дукха ха йоацаш дар ю, — яхаш дагалуш Осанов Къамболата, — балха ди чакхдела цхьа сахьат гарга ха йоллаше а, тха участнера массехи зIамсаг бытовке чувахар. КIеззига сабар а дaь, уж фу де лаьрхIа ба ха дагахьа со цига вахача гучадаьлар ньаракъа шуца «дIаякина» уж лаьрхIа хиннига. Цига царна эхь хетийташ къамаьл дир аа, чIоагIа бехказа баьнна хьайзар уж. Царгара даьнна гIалат участка юкъарча собране дийцар, доагIаш дола таIазар дир оаха царна.

Шийна тайннача дукхача совгIаташта къахьегамца моп далар шиъ декхар лерхI Осанов Къамболата. Цудухье кургавкх из цхьайтталагIа пятилетка хIанзчул бть бутт хьалха кхачаш а я, хIанз шийтталагIча пятилетка чотагIа цо болх беш.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ДОЗАЛ ДЕХЬАРА

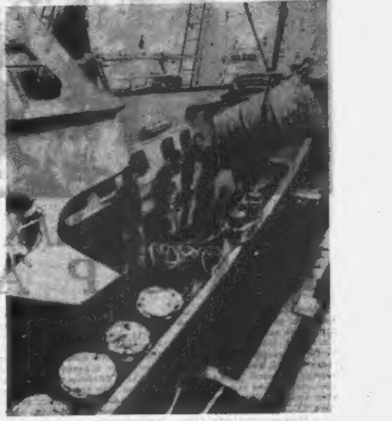

ХIаране чу 200 килограмм гарга «данносеф» яха кхераме идохиминат чуйола 12 бешка хьалаьцай голландски чкъарий лувцараш промысай хьагьехьа Шахийчарех Къулбеседен форда лоархIача цхьан районе. Хьалхара нийслуш дац чкъарий лувцаш долча тралераша цу тайпара дохьаш доаллае «уллоi» йоаиххаш хилар.

Уж «данносеб» чуйола контейнераш йоаль хиннай кидарь бетта юкъе форда тIа штори хиннача хана датски «Дина оптима» яхача торгови кема. Дане правительства сиха оарц даьккадар цу хIана уж лаха, бакъда, цунах хIама цилензар. ХIанз а тIехьа дукха цу тайпара лаккхатоксични вещества чуйола бешкаш я дукхача европейски пачхьалкхенаша чкъарий лувцаш болча Къулбеседен форда бухе.

СУРТА ТIА: голландски чкъарий лувцараш боккх шоай кораба кхераме нуть хина тIара Iобоккхаш.

ЮПИ—ТАСС телефото.

Машаран дунен халкъашта юкъерча кхерамаленнеи тIехьа

ФРГ-ра «ПЕРШИНГАШ»— ЗАКОНАГIА ЦА ДОАГIАР

— Машар бахьан долаш, сихдаь герзаш хьалагга совацар дукхьа лоаттабу къовсам — из я оаха мел хьегача къин юкъеметтера моттиг, — аьлар АПН корреспондентага ФРГ юристий-демократий объединене президента Норман Пеха.

Iоажал кхаш дола гера дохадаь дIадаиккар дукха лоаттабеча къовсамо дукха хан ицан дIабганна, чIоагIа къоначали сабари ааш, цхьабакъда, из цхьакха дича а лоаттабенза бартболаш бац. Цуи лоархIам айлу цхьадолча малхбузенаевропейски мехкий, цу дакъе ФРГ-е, территоре тIа, тIема кхерам лучикха бокхагIа, а хулийташ, цхьанцара хIама тохаш йола американски ракетан дукхагIа. ДIа ма таттаю. «Оаха кхеталу, хьалхара этал тха аьттув ца боалаш чакхъяьннилга, цхьабакъда, тха къовсама кхы наргьац яхилга зац из», — йоах Н. Пеха. Машара тIехьара болам нердаче фаза чу баьннаб, хIаьта хIанз цунах тьабеттаду хьалхагIа кхерамах дош ва хеташ хи[illegible].

— ТIема дукьаларча гIулакхашка мишта дакъа лоац оаш, специалисташа-правоведаша?

— Шиъ цхьане декхар кхоачашду юристо, хIана аьлча къаьстта шиъ тайпара «тIехьа» с «духьала» яха аргументаци язъе а дIачухла а йиш йолаш ва из. Оаха тхоай декхар лоархI, конституционни дуьен халкъашта юкъерен право дарде а дальца, Малхбузен Германе ядерни ракеташ оттаяр законагIа ца доагIар долга къаьгтам ма даррен дIахьокхилга. Из информаци дIайоархаю оаха дукха бараша из духьашта гуш болча бахача нахан тхоай коллегаштен юкъе.

Цунна тIеххьа федеральни конституционни суде жалоба яхьийтай тха объединене. ФРГ территоре тIа ракеташ оттаяр ерригача правови нормашта дукхала да аьнна яь заявлени массе оагIорахьара бань а еш. Бакъдар аьлча, тха нсна правительствам судон ергIолча реакца хьаьтъехьа иллюзеш йолаш дац тхо. Цхьабакъда, цо общественноста уйла цийна тIаозаргъа аьнна хеташ да тхо, тIаккха дIахо керда бакъдараш лехарга оаха сихдаь гераш хьадара духьала, ядерни кхерама духьала.

— Шиъ хана НАТО-с «рекомендацеш» оаларш кийчъаь хинаа «Першингаш» чуяхьа лерхIаш хикача механика ракеташта духьалара болам тоIабара. ФРГ-е мишта латт гIулакх?

— Массе а средстваца тIема дукьалара болам вIашагIбанкха гIерт правительство. Цигаза вIаштIехьдоал цун хIара доккхача гIулакха тIа оттенза ца йоалаш хьаувтташ йолча проблемаех цаий гIулакха пайда эца.

Довл деча гIозараца, белгалдаьккхар Н. Пеха, ФРГ Керттерча закона хьанхайнаь демонстраци яра йола бокъо тел, гражданий конституционни бокъонашта ревизеш ю. Ия гIулакх мишта леладу дукха ха я. Машара тIехьалаттарий акцеех пайда эц царех законаш дорхдара дола бахьан а дий. Миллионаш болча гражданашта проверка яй цар лояльность миштай хьокаш. 6700 совгIа саг «професса ехкарах» Iазап тIаьтта ва. Цо дувц, 1984 шера 9 мае дувца оттадаьд Баден-Вюртенберг ялача лаьттан тIарча почтови гIулакхерча сага Ганс Майстера, Германски коммунистически парте члена доаккхаш. Хила тарлуш хIама да, доча оагIорахьара дийзача «радикалех долча законаа» аргIанара массе а хинна из дIаоттилга а. Долла хIама сарцегIдоаних машара тIехьара къовсамхой кхерабар, уж кагбар духьа.

Дукха а дукхагIа болча бахача наха ца лоацце а, ФРГ-е ракеташ оттаярах кIеанг-дукха мелбелар правительствана тIакхнхьа кхз, цхьабараштa хийтар, деррига а дош доацар хиннад, кхы дIахо къовсам лоаттабе хьашт дац аьнна.

Цхьабакъда, вокх оагIорахьара, правительства вIаштIехьдаьннадац машара тIехьалаттарий болам юкъагIа бенкха а бохабе вIаллагIа а.

Н. Пеха белгалдаьккхар, тIема дукьалара болам мел ца баларан совгIа, коталоеех ца тешаш хиннарех, денал хоацарех мукъа а баьнна, из кхы а чIоагIагIа кхотабенна а ерригга халоиаш эшае низ кхочаш а хилар.

ФРГ-е хIаьиле а «белгалбаьннаб ракеташ бакъахьа лархIарах шоаш гIалат дарь хилар кхетадь бола дукиха политикаш». Н. Пеха масалана доаладир ше член волча СДПГ-е нийсденна хIама. «Шолхача решене» инициатор экс-канцлер Г. Шмидти хьалхагIа а санна ракеташ оттаяр хьалдоаш бола дукна тIехьалаттараша эггара тIехьагIа хиннача съезде кIезигагIа бар. ХьалхагIа из лаьх ма лоаларий парте.

Кхыметтел ракетах дола дош кхыча проблемашца нагаде гIертача ХДС-е а ден повестка тIара дIадалац из.

ХIанз болх лоаш бола нах 2 миллион совгIа ба Малхбузен Германе. Хьабе болх ца хиларца лоаттабеча къовсама бе-бе проценташ уттаю. Цхьабакъда, дицае дагIац,—йоах Н. Пеха, гераашлаш Iалааьмате дукха ахча дIаухийташ хилар. Цу тайпара, Iоажала гера соцадар, машар — уж я белгаларча дакъе болх бе керда моттигаш, къахьегамхошта социальни бокъонаш Iалашъяр. «Шаккхе а проблема Iалааьмата чIоагIа айха шоайла ювзаенна я, цудухьа къовста а цхьана е еза уж — цунах латт толам беннара бола тешаш».

Укх шера ноябрь бетта Малхбузен Берлине конференци а яь, цига социальни проблемаши уж къовстаяре кавлешц, хIаьта мишта «социальни бокъонаш бахьан долаш лоаттабу къовсам малагIа тайпара бувзабенна ба демократена тIехьа, неофашизмана духьален сихдаь ядерни герзаш хьадара духьала аьттабеча кIа... ца» яха дош дувцийта даге я объединени.

Юристий-демократий объединене бола беча кхыча декхарешта юкъе Н. Пеха цIи яьккхар эттара хьалха неофашизмашарча къовсама. Организаце тайп-тайпара нахьаш хьех из айне хIама законодательни гIулакхий новкъосталца дIанаккхара, кхакхонх, юстице оагIонгахьарча меломаца неофашизм оадаклара гIо мишта ду.

Кхыча демократически прогрессивни организацешца цхьана объединене дукьала я Малхбузен Германе белгалара гIозараш тIема эуламхой кхагучабоахилга осцаде гIертара. Цхьабакъда, цу проблемата бIарг шерагIа лоих юристаша. ХIанзалца тха,—белгалдоаккх Н. Пеха,—цхьакха моттиг хиннад бIаьш нах фашизмана дукхаларе пар уйлаш бахьан долаш боабе дIакхуалийтача нацистски «халкъа судий» хьалха хиннача судахочо доагIар даь. Цулухьа конференци е а из дош дувца а зага я объединения.

Фашизм къагучаннкхаран Фемиля гIулакх дераша нахха цIий Iсухийташ цо лелаеча тIулинхашка лоаца дакъа хьохьоккхаран гIо дерга Дукьален къовсамхоштен коммунисташтен, Э. Тельман санна болча германски халкъа тешамеча къонгашта дахча приговорашна общественность юха хьажаро а.

Цхьабакъда, моллагIа дош оаха хьайцача а, — белгалдоаких объединене президента,—ден повестка тIа эттара хьадха латт машарах дола дош. Советски Союзо, Н. Пеха яхачох, шерра списокенай сихдаь хьадеча гераий чIоагIа спираль мелбе лархIача предложеней. Цхьабакъда, цунна хетачох, антикоммунизмой дерриг дунешиа доала кIалъоттаде ларон хьарьльяккха США нийча яц реальни разрядкагахьа гIа бакха, хIаьта ишта из хилар хьахьоц гIаьрахой сaиэ Гренадах аз лаьффо а.

Цунца дуваденна дерригача мехкашкарча машара тIехьалаттарий декхар да, — аьлар Н. Пеха,—мел низ болаш бале а цхьан махко вокхана шийна лоар хьалхадаха а вай планетана кхерам тIатувса а йиш йоацийта хьаькоккар. Машаре бахатьовсача хана шоаш сомабоаргIолга ца безам ба низа.

Григорий СЕРЕБРЕННИКОВ,
АПН спец. корр.

Ди дентара ма доела хоздуш, тоалуш, шерлуш йоагIа Нохч-ГIалгIайчен столица — Грозный. Укхаза тайп-тайпарча моттигашка урагIьухаш латт дукхазе вIаштIердаь, чулнехьара а арахьара а хоза тоадь, цIенош.

Нах чубахаре уж фусамаш хьалъеча дивнара дакъа воац Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача спецСМУ-10 барттайнача коллективо.

Ши шу хьалха Р. Люксембург цIерагIча улицагIа хьалдаьча 9-зеи 12-зеи вIаштIардаьча хоза шиъ цIенна дуьала К. Цеткина улицагIа гIишлон-монтажни управлене коллективо хьалдеш латт 88 квартира хургIола нах чубеха цIа.

Из хьалдеча къахьегаш я бригадире Татаев Хаваж кулгалду гIишлонхой коллектив. 14 шу да комплексни бригада кулгалхо коммунист Х. Татаев гIишлон къаьвеча бола беш вола. Цу юкъа дика нараерзаьй цо шиъ професси, дукха ба бIарчача управлене къахьегаш болча кагирхоех цо Iамабьараш. Шиъ байвах дика ниеташ, бригада - къахьегаи дика вIаштIехьбаккха хоеш, нахаца дика тарлуш Хаваж хиларо доккха новкъостал ду коллективана даим а ханал дикка хьалха а юелеш бола бе, хьа мел даш дола гIишлон балхаш дикаи тIехдинан хилийта.

— Хаваж са тешаме новкъост, дика гIенча ва, — йоах дувц участка мастера М. Долоеа. — Дог тийша хул со цо моллагIа болх дIабелабича из боагIIача тайпара чакхбаргхиларех. Доккха сий ду цун бригада коллективо а. Цо айнар диза кхоачашдаре шоай хур ду бригадерча кIаре гIишлонхочо.

Из баьнь хилара тешал даш де сабара а безаме а толча шоай кулгалхочоа кIеретер мутIахьа хилар, кулгалхоша а цун чIоагIа сий деш хилар.

Хьалар долча бригадира къахьегам дукхаза белгалбаьхаб сийлен грамотаца, мехьарча совгIаташца.

Социалистически яхье дукхазе котвийнакх коммунистически къахьегама ударник, шоллагIа пятилетка ударник, Х. Татаев.

СУРТА ТIА: бригадир Х. Татаев. З. БАТЧАЕВА сурт.

ДИКА КАЙОАЛАШ

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча хьинаре дакъа а доацаш деррагача гензодрядкн балхий бiь бетта план хьанал хьалха 20 апреле кхоачашъяьй «Грозтрубопроводстрой» треста коллективо.

Цу юкъа предприятено хинна пайда 26 эзар сом ба. ХIаьта, гIишлон-монтажни балхаш деш дIадодар ше продент гаргга лехденнад, къахьегама оасарле 109,1 процент хилар.

Уж толамаш доахача дика болх беш хиларца белгальлар И. Петриковен Д. Димитровен кулгалду электросварщикийн монтажникийн бригадаш. Цар социалистически яхье хьалхара моттигаш яьхар ерригача тресте гIолла.

Яхье шоллагIа моттигаш яьхар СМУ-2 И. Касумова кулгалдена комплексни бригадан И. Султанов керте латтача плотникий бригадан коллективаша.

У. ШАВХАЛОВ.

КХОМБЕ, ЛОРАДЕ, ЛАРХIА

КЕРТТЕРДАР

Тха «Пищемаш» яхача Аргунски заводе хIанз 38 тайпа продукци арахец. Уж я кхачани, дулха-шурийн промышленносте эша оборудовани, царна еза запасни оатхалаш, бахача наьха культурно-бытови хьелаш Iалашдара дакъера продукци.

Балха тIа, тхона эггара хьалха еша Iаьржен бос белаш металлаш да. ХIаьта царех ма дулла дикагIа, кхом беш пайда эцар тха керттера декхар да. Мишта латт из гIулакх заводе?

Укх шера завода болх ритмично дIабаьнийтара тхона ши 10 эзар тонн Iаьржача металла проказе болата турбаш. Дика вIаштIехьдаьккхад оаха уж лоаттара гIулакх. Шеший сортаешкеи маркашкеи хьежка дIанийсъю, карточни системех учет а лелаеш.

ЧIоагIа лоархIам болаш да продукци хьалрга дIадода металл кхом беш дIаахийтар, цкъа пайда ийцача отходех шоалагIа пайда эца йиш хургIолаш гIулакх вIаштIехьдаккхар.

Тха заводе цунна дувзадения лоаркIаме балхаш чакхдаьхад. Оаха шоалагIа пайда эца йиш йолча Iаьржача металлий отходашта паспортизаци ю. Из бахьан долаш гучадаьлар 1983 шера отходий боарам 1132 тонн хилар, хIаьта царца шоалагIа пайда эца йиш йолаш ярaш 113 тонн хилари. Царех оаха пайда ийцар халкъа эша товараш арахецача. Дукхьал совкха халкъа эша товараш арахецача дIалхийта пайда эца йиш йолча отходий боарам 43,0 тонн хилар.

Металла кхом бара дешаш массе хана администраце тергама кIал латт. Цу хьаькъехьа дувц партийни, профсоюзни собранешка, производственно-технически совещанешка. Металл кхо дара тIаерваьдIаккхуь хьажарaши конкурсаш.

Тха завода коллективе вIаштIехьдаьннад беза мах болен дефецитни материалашта меттел даргIа йола пластмассови изделеш балха юкъе кхахарах. Iаьржача металлий дикка кхом бе. ДIахо йодача хана а лаьрхIа да пластмассови материалаш шерра балха юкъе кхувла.

Iаьржача металлийн болата турбайн кхом барах доашаш дац гIулакх. КIездолча балхашца дувзадения кхачамбоацараш тха заводе шортта долаш да.

Царех ларгIа йоагIа пайда ца эцаш тха заводе йолаш йола торонаш. Иштта во вIаштIехьбаьккхаб саладенай помещенешкен цехашкен материалаша бейдаьи лилгаяре бокх. Царех лаьрхIа эза редукторашц, электроаппаратуре, электродвигателаш, цу дакъе йола бухгалтерски учет а башха-дика лелаяц.

Завода бухгалтере балхах лаьца дувцаш хиача ца дийцача далац, бохлошта алапи лаздеш, алапе боарам оттабеча дакъе дуьлийташ долча гIалатех. Къаьстта во бу болх бухгалтере [illegible]. Цу гIулакхо наьха дог охкийт балхах, къахьеганцаре безам бовбу.

Вай ма аллара завода коллективо къовсам лоаттабу Iаьржача металлий кхом бара. Цхьабакъда, из гIулакх а доагIIача тайпара тха заводе дIаоттадаьд аьлча, нийса хургдац. ХIанз моттигаш кийлу пайда эца йиш йола отходаш «Вторчермете» дIайохьийташ. Иштта, моттигаш кийслу балха тIа яь брак ца лоархIаш, из яьча наха таIазар ца деш.

Укх тIеххьарча хана чIоагIа мелбаьб шоай болх заводерча рационализаторашеи изобретателашеи. Сена дагадоагIача хана дукхьал рационализаторийн изобретателийн предложеней массехи бIаь тонн металл кхом бора заводо. ХIаьта хIанз из болх мел балийтаб цар. Ца бахьан долаш тхоай оагIорахьара цхьацца мероприятеш балха юкъейоалаьй оаха, рационализаторий болх товбара цхьабакъда, гучча тайпара цо аттича даккхац гIулакх. Эггара хьалха укхаза бехк тIабуж инженерно - технически болхлоштен рационализацен изобретеней бюро службаеш. Цар шоай хинхаьа вIаштIехьъяьккха лостам телац рационализаторашa хьачутелача предложенешта. Царна эзар бахьанаш корадоагIа шоаш бахьбе гIерташ: е светокопировальни машина болх беш яц аьае, е шировальщица хьалехачул тIехьагIа цунца дувца чIоагIа хала хул. Вайна хоаи ма дий болхлочун рационализаторсаи предложени балха юкъейоалае массехи «балха операци» эшаьта. Дукхьал предложени ялараx довлаш мичад гIулакх. Укхаза ма эший чертежаш, копировальни машина тIа болх беш вола саг, хIана аьлча массехи экземпляр ма езий чертежаш. Цхьабакъда, тха архива копировщица Хь. Джапаралиева дукха раьза хилац завода рационализаторашца шийга цхьадола балхаш де деза аьлча. Массе хана бага етташ, дукхьал наьха дукьа ше болх беш санна хул из.

«Лоадам боацача» хIамаех вай къамаьл дIадоладьдолаш белгалдаккха безам бар са цхьаькхи хIама а. Шиъ ханнахьа ца хийцадь, кхоачамбоацараш кагье дола чертежаш механически цехе Iочудахьийта моттигаш хиннай, иштта кхоачаш йистелаза е брак йолаш хьаль оатталаш — сборочни цехе. Цу дерригнеша цхьана чIоагIа Iотахам бу ерригача предприяте план кхоачашъеча.

Завода коллективо боккха теркам тIабохийт йоахален электрически энерги кхоара дешашта. Энерги кхоеш дIаахийтара 1984 шера отталь лаьрхIа йолча а 1600 сома маьха эза ла продукци арахецача дIалхийта бокъо йолча йовхала энерге боарам ба 531 эзар гигакалорий 127 эзар киловатт-сахьт электроэнерги. ХIаьта энергишкон беш дIаахийтара отталь организационно - технически мероприятеш я. Уж мероприятеш белгалйоахача хана оаха эггара хьалха терким тIабахийтар пайда ца эцаш дIаухийтача энергена. Цхьабакъда, цхьацца дола кхачамбоацараш дIадаха вIаштIехьдаьннадале а хIанз дукха моттигаш а йоахален электрически энерга тха предприяте пайда ца эцаш зеяьа бовш. Царех ларгIа доагIа бахкие е салеIача дешашна завода цехашка гIулакх доацаш йовгаеш йола электрически сердал. Механизмаши, оборудовании дукхагIа йолча хана тока низ тIалатташ хул нах болх баь баьлча а.

Йоахален электрически энерги кхом беш дIаахийтара боккхача лоархIаме да оттаеш йолча организационно-технически мероприятешта юкъе участкий мастераш, технологаш, энергослужба боалхлоша хьинаре дакъа лацар.

Белгалдаькка дезаш да завода болх ритмично дIабахийтара керттерча фондехи низалехи пайда эцар доккхача маIане хилар а. Цо торолу арахецача продукци боарам лакхбе, наьха къахьегама оасарле лаккхъе.

Иштта боккхача лоархIаме да тишъенна, кIезига пайда телаш йола технологически оборудовани кердачуцца хувцар. ХIара шера яхар санна тIкъа единицаи совгIа керда оборудовани тишъенначунца хувц оаха. Цехашка, участкашка цу кердача технически дикагIа пайда эцаргбола гIулакхаш белгалдаь.

Цхьан дешаца аьлча, во оттадаьдац металл, йоахален электрически энерги кхоара гIулакх Аргунски «Пищемаш» яхача заводе. Бакъда, карагIдаьнначох кхоачамбаь Iе йиш яц тхога, хIана аьлча, шортта я пайда эцанза йола ресурсаш, долаш да дIадаха деза кхоачамбоацараш а. ХIаьта уж дIадахара де дезараш вIешта гIулдахин доаццилтах дика а кхет тхо.

Г. ЯКУБОВ.
Аргунски «Пищемаш» завода инженер-конструктор.

№ 9 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кена а теха араьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропаганди агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргIанара номер. Цу тIа я «Вай балха керттера чулоацам» яха редакционни статья.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизарга кийчъаь я «Коталонна юкъедиха дакъа» яха НГIАССР Iилман заслуженни деятела, Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университета доцента И. Кацена статья. «Тхона дицденнадац цо, турпалаш» яхача рубрикана кIал а я «Цун Дошо Седкъа» яха С. Воронина корреспонденци.

1984 шера 28 июне 65 шу дуз В. И. Ленина «Сийлахь-боккха почин» яха болх арабаьнна. Цох лаьца дувц «Сийлахь-боккхача почина эстафета» аьнна исторически Iилмай кандидата Г. Еременкое кийчъаьча статья тIа.

Химика Дениа хетаь а СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода директора Ю. Казюлай материал.

«Сендухьа лоархI наьь Iувар» яхача зарисовка тIа дувц Грозненски районерча «Юбилейный» совхоза водителах Ибрагимов Iумар Мухадиновичах.

ЭСАМБАЕВ МАХЬМУД — НАЗРАНЕ

Эсамбаев Махьмуд... Из цІи йоккхаш хазача цхьа ший тайпара хаза воланьжар отт юкътІа. Иштта гІоэбенна, кхаь кхина ба Назранерча предприятий кьахьегамхой, школай хьехархой, города базархой. ЦІарна хов тахан шоаш болча кьоашапгІа цІи хета воле халхархо, шоай мехкако, СССР халкъа артист Эсамбаев Махьмуд воагІнга. БІарчача дийнахьа сайрийна цунца хургдолча вІашагІкхетаро кьинар айдаь кхачег цар.

ІуйрІийна халхарча дузьала а бака Назрановски района чувоаллача цунга хьежаш ба район ениелаш. Цига ва КПСС Назрановски районна хьалхара секретарь А. А. Мянцев, кхыбола партийни болхлой, районе культучреждений куйгалхой, художественни самодеятельноста дешархой. Цигга соц Эсамбаев чувагІа машина, маьлхаца, тухаца тІаоц зьямсара хьовша назрановцашна.

Ше укказа мел воагІача хана эттара хьалха района кхахьегамхой толамех довза, хинна хувцамаш малагІаш да ха бевам болаш хул из. ХІаьта гІадвугаш доле хІамаш нІезинга даш хІана а.

Сайрийна балхара арабаьнча цІенгакьа ца а болаш культура Дворец йолчаьба бухь биела бола П. Агриева цІергІа «Электроинструмент» заводе, трикотажни фабрика болхлой, школай хьехархой, училищай дешархой. Хьалхасса кий лаьтта ІоІожаргІоацаш тІенк ванна зал кьалььозаш адам гулденнад культура Дворецe. ХІаьта цхьабараш бІарча дезалаш а тІехьа бевкаб Эсамбаевах бІаргтоха, юха а юха а цо дуццаунга ладуегІа.

Иштта баррагача дезалца цевва «Электроинструмент» заводе ремонтно - механически цеха слесарь Дошоклоев ІалихАН а.

— Района Эсамбаев мел ворагІача хана доккха цІей хул тха цІагІа. ЗІамига а ваккха а цунга хьаьна бизам болац цул. Цо деш дола халхарец вахарах тара да — цудухьа кьаьстта а боккхача безамца тІаоц уж хІара саго. Цул совгІа, наьаьа дог тІара хьамаьл да воаш, дог чу гІоаал ютаа кул цуцара кІара вІашагІкхетар.

«Вахарах тара да цо деш дола халхараш». Дошоклоева аьнначоа цу дешаша уйла яйт, кІаьта уж дешаш нийса хилар кхетта а ду. Эсамбаева халхараш вахарах диззаа да. Вешта, «Фуд кьа халхарацІ» аьнна шийга цкьа хаьттача Махьмуда аьннад: «Са вахар да».

ЧІоагГІа доттаме тІеэранда тІаоц хьаша гулбеннарача. Зале вагІача кІаранене кое дуненна вовзеш халхарча массе кховттше шу дузалга, баькьа уж гІадбугаш да шоай мехкаха хьалка саинна кадай, кховттьаш шу. доал аргдоацаш хилар. Цо тацабу уж Эсамбаева кхааьугача халхарашка кху а дуккха шоай хьеша торо хургхиларох.

Цу юкъе са кхеьнал хилар Назранерча № 4 йолча юкъерча школа хьехархонунца Аушева Азьмада Раисайца.

— Раиса Ахмедовна, къаьстта а хьа тархам тІаозар фуд Эсамбаева халхарашца?

— Цуи хІаро халхар ловцаш спектакль санна цуй майж, кІаарта чулоацам болаш да. Цудухьа, зьадаш доло кхаьмаьа санна кхета деш хул уж. Хоаш ма дуй, ше дача халхарца мот дІабуцаш санна сагаца аьмаьл да, халхарца дача къаьлла сaг дІакхетаве атта доацилга. Керттара Махьмуда халхарий белгало цоз лоаргІ ба. Цу тайпара да «Макумба», «Доше дааьла», «Тореадор» кхаа а кхыдола а халхараш. ХІаьта кхаьстта йоккхача тоозалца ду цо байньаьа халхараш.

Ше халхавуала миэтта веламар, малагІа халонаш кхийдора духьала дуац назрановцашта хьаьоо. Цох лаьца хьалхара хазац царна, дийнаьа халхарча вахарах лаьца юкономи бІаргаланйнад фильман. Бакьда, эгтара хьалхе хозаш санна чІоагГІа торкам тІабохийташ ладугІ дуццарга. Шуй дега дезаддачча гІулкххага кхачачча гІергаш дукха халонаш лайнай цо юкъьенца, кІаьта а ший уйлега, лекхаьга вахан.

— Иштта шуй гІулакх деза шула веза хІара саг — боах трикотажни фабрика экспериментально цеха швея - моторастка бойна Сапралиева Лизес. Хала бале а ше кароаьнчана нахьаэ дог ца заэзаш воагІ мара аьттув балац. Ше ма кхаьа Эсамбаевена санна базаш, дика дІаьлош хилар лоа сона баррнга нагрхоий, малагІаш дотта цар бола бой а.

Дукка да гулбеннарий шоаш болча венечурга дала кеттараш. ХІаьта цу кеттараетта диэза мог а нераделогІа царна. Кест-кастта хьалгІабуел сцене тІа эвзаш ба доагна махарий. Хьано веза дарлІара балгало а из а.

Фуд, мааа, фу деш ца, аьнна кьаттача Эсамбаева вала а аьнна бегаш беш аьнар: «ТІетеІІа валхеевелаш ва». Цу дешацы дІаха дуаца на доазе лоогІйт мол кьанар дал Бе цун догІмаш. Дамм а аз иштта бІаргагор лоаш, цунцара кьаста безам боацан кьаьстар маьсархоь.

Кинозале экранаш тІа гуш да Эсамбаева халхараш, цо даьхьаьца фильманаш, кІаьта кІаэзнул тІахьагІа а цо дакъа лоацаш доача нордача фильмашка вай хьонаргтадаьраь дог хоь.

С. АРЧАКОВ.

СУРТА ТІА: СССР халкъа артист М. Эсамбаев Назранера кхьегамхой болва.

И. ГІИВА сурт.

ІІема ветераний сийна

Дукха нах гулбеннабар Грозна В. И. Ленина цІергІача майдан тІа. Котлаон цІей деэдаьча дийнахьа. ХІара шера санна 9 мае цига хилар юнармейций парад. «Зарницен» «Орленокн» яхача военно-спортивна ловзараштa юкъе дакъа лоацарашa Сийлахь - боккхача Даймехиа тІема ветеранашта рапорт делар военно - патриотически балха доахача толамех, даьй гІуланхаш дІаходаьа шоаш кийча хиларах.

Нийса гІа боадам майдан тІа гІолла чакхьоил юнармейций батальонаш. Эгтара хьалха боагІа ДОСААФ областной комитета кьоачача летчикийн космонавтийн школа курсанташ. Царна тІехьа боагІа № 4 йолча ПТУ дешархой. Военно -спортивни ловзаршка дукхаьаш хьалха бийнаб уж. ХІаьта Бруигзохий ловзаршка а хинаб диогал лоацаш.

Майдан тІа гІолла тІехьаьл училищай а школай а холкашш. ЧІоагГІа безам тІабахийта царга хьожаш ба тІема ветеранаш, города кхахьегамхой.

Юнармейций парадe хінна рагш В. И. Ленина цІертІара юхе зиэаш дехкар.

СУРТА ТІА: Грозве хинна юнармейций парад.

В. БЛИЗАРОВА сурт.

Культура хоамаш

БОЛХЛОШТА СОВГІАТ

Старопромысловски райоан гаьнагІа яхча участкашка бахача наха хоза совгІат хилар укх денощва. «Транснаш» яхача завода юкъе хьайййлар Грозненски почтамта керда № 65 йолa бувзама почтови отделени. Из хьаелларо массехк километр гаьнарча почтови отделенешка аха ца безаш мукьабаьхаб цига баха нах. Цул совгІа, кердача отделене болх бераш шоай балха практики юкьедоаладаьа «Трансмаш» яхача заводе. № 3 йолча больнице дІа а укхш, болх бечча моттигашка бувзама нана гІулакхаш делга.

— Тха керттера клиенташ завода болхлой ба, — боах отделене заведующе Умарова Шаймана. — Цудухьа тхо вІашш юхе хиларо кІезатьо бувзама гІулакхаш дара йолш боахлой ха.

ХІанззе а барнал ала дика гІулакхаш дайнад наха кердача почта болхлошкара.

УКХАЗА ДАККХЬЕРГІЬЯ ГОВЗАЛ

«Грознефть» производственни объединене РСУ № 1 йолча участка гІишлонхоша хьаль юй керда, 480 сага лаьрхІа йола дешара-курсовой комбинат. Из лаьрхІа я объединене болхлой кийчбара а говзал даккхьара а. Цун йиъ этажа тІа дешара лаьрхІа классаш, аудитореш, лабораториш, кхыйолa дешара помещенеш я. Масала, иштта укхаза бІаргаго йолш я библиотека, промышленни оборудоване демонстрацеши зал, бурун тохача машинаий, электротехника а теплотехника а, программни обучене, иштта кхыйола кабинеташ. Сийрда а салагІата а я хІара кабинете.

Мехкдаьтахой лакхьара йолa оборудований хьачеий дешара-курсовой комбинате. Хургболча специалисташ бохк бе кийча я комбината хьехархой коллектив а.

А. ПЬЯНИКОВ.

КЕРДА БИБЛИОТЕКА

Хоза кхаь хилар В. Маяковске цІергІча городоке бахача наха, укхаза хьайййлар Центральни городской библиотека филиал — № 30 йолa керда массови городской библиотека. Из хьаеллача баьхкар городоке баха нах, №№ 10, 44 йолча юкъерча школай дешархой, библиотека цІа хьалдаь гІишлонхой.

Кьахьегамхой а хьаргахой а культурни, профессионально болам лакхбеча, коммунистически кхетам лучабеча, книжка а библиотека а доаргІамаь лийцар Грознев горисполкома культура отдела заведующе Р. А. Синкинас, ПМК-105 начальника И. С. Мальсагова, Центральни городской библиотека директора Р. П. Филиповас.

Хоза дІанийсья я книжкаш тІалатта стелажаш. Укхаза я 540 квадратни метр дІалоаца читальни зал, абонемент, книжкаш леладу цІа. Книжкаш дешарашта лаьрхІа я марксизма - ленинизма классикий балхаш, производственно - технически, экономически, художественни литература. Долаш да берашта лаьрхІа литература а.

20 эзар гарга экземпляр книжка да библиотеке, цул совгІа цо хьайну 300 совгІа журналаш газеташ. Агитаторий, пропагандистий, вузий студентий, школай дешархой, халкъа боахама еррига отраслий специалистий хьаьташ кхочаьаде торо йолаш я библиотека.

М. ПЛОХОТНЮК,
Грознера Центральни городски библиотека дарехтаре заместитель.

ДЕША ДІАНЙБУ

Академика М. Д. Миллионщикова цІерагІча Кьахьегама Цlеча Байракха ордена Грознеса мехкдаьтта институто дІакхайкаду 1984—1985 деша шера сайрийнарчеи заочни факультеташка укх специальностех деша студенташ дІачуэзаш хилар:

— Геологи, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка разведки яр (лоаман инженераш-геологаш) — заочни дешар.

— Пайдане оахкалаш доахка моттигаш лахарeи цига разведка ярeи геофизически методаш сказашкан тахкара, геофизически методаш Іомара специальностех (лоаман инженераш - геофизикаш) — заочни дешар.

— Мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка технологи цига комплексни механизаци яр (лоаман инженераш) — заочни дешар.

— Мехкдаьттан газеи промыслай машинаши оборудовании (инженераш-механикаш) — сайрийнарен заочни дешар.

— Химически производствай машинаши аппарати (инженераш-механикаш) — сайрийнара дешар.

— Лоаман балхашта электрификаци автоматизаци яр (лоаман инженераш-электрикаш) — сайрийнарен заочни дешар.

— Химико - технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци яр (автоматизацена бола инженераш) — сайрийнара дешар.

— Мехкдаьттеи гази чакхьяккхара химически технологи (инженераш химикаш-технологаш) — сайрийнара дешар.

— Керттерча органически нефтехимически синтеза технологи (инженераш химикаш-технологаш) — сайрийнара дешар.

— Промышленни гражданска гІишлонаш (инженераш-гІишлонхой) — сайрийнарен заочни дешар.

— Мехкдаьттан газеи промышленноста экономика из вІаштІехьбаьккхара укх специальностех: мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста экономикеи бодх вІаштІехьбаккхара мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически предприятеи болх вІаштІехьбаккхара (инженераш-экономисташ) — сайрийнарен заочни дешар.

Сайрайнарчеи заочни факультеташка дІаоц мІа нахи кхалнахи моллагІа ха йолаш бале а, юкъера образовани йолаш, халкъа боахама тайп-тайпарча доанъоша болх беш, практически балха тІа дикагІча оагІорахьара шоаш дІахьекха а толаме экзаменаш дІаенна а барaш.

Сайрийнарча формагІа укх специальностех: лоаман балхашта электрификаци автоматизаци яр, химико - технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци яр, мехкдаьттан газеи химически технологи, керттерча органически нефтехимически синтеза технологи, заочни формагІа укх специальностех: пайдане оахкалаш доахка моттигаш лахарeи цига разведка яреи геофизически методаш, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка технологи комплексни механизаци, мехкдаьттан газови промыслай машинаши оборудовании — деша дІанйбу йоагІаш йола юкъера профессионально, юкъера профессионально - технически образовани йола е вузе, хержача, хІаьта иштта цунна тара йолча специальностех болх беш бола нах.

Сайрийнарча факультете заявленеш дІаоц 1984 шера 20 июне дена 31 августе кхаччалца. Заочни факультете — 20 апреле дена 31 августе кхаччалца. Деша болхарашнарa дІайию экзаменаш 1984 шера 11 августа дена 31 августе кхаччалца (цхьоагІа поток), 1 сентябре дена 10 сентябре кхаччалца (шоагІа поток).

Деша дІаэцара боккъонаш еррига вузашка ярая санна я.

1984 шера института сайрийнарча, заочни факультеташка деша дІаоттача хана экзаменаш дІалара кхы а ІотІатеха условеш.

Юкъера школа чакхйоаккхаш доше медалаш енна е юкъера специальни дешара заведени, юкъера профтехучилище тІехдика дешара диплом эцаш чакхъяьккха нах «Мехкдаьттан газеи промыслай машинаши оборудовании», «Мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка болх дІаболабера технологи цига комплексни механизаци яри» яхача специальностех деша дІоттача хана телаш йола экзаменаш йоацаш деша отта боагІа йолаш ба (сайрийнарча, заочни факультете). ХІаьта юкъера образовании лоархарах долча документа тІа юкъера лаьрхІача 4,5 баллал кІезигагІа йоацаш оценкаш йолаш а математиках (письменно а, устно а) шн экзамен 8 баллал кІезигагІа оценкаш ца йоаккхаш дІаенна а бола нах юхейиса шин экзамен дІаяла да езаш мукъабовлийт, хІаьта балхам кІезигагІа хуле дІахо экзаменаш дІалла езаш ба.

Юкъера дешара заведенеш «тІехдикен» «дикен» оценкаш йолаш чакхъьаха, юкъера образовани хиларах долча документаш тІа юкъера лаьрхІа 4,5 балл а кхы лакхагІа а йолаш бола нах, укх специальностех деша болхаш бале: геологии мехкдаьттеи гази йоаллача моттигаш тахкари (заочни дешар); пайдане оахкалаш доахка моттигаш лахарeи цига разведка ярeи геофизически методаш (заочни дешар); химически производствай машинаши аппараташ (сайрийнара дешар) уж институте дІаэцаргба хьалхара шн экзамен математика письменно, устно 9 баллал кІезигагІа йоацаш хуле. Укх специальностех деша отташ бола нах: мехкдаьттеи гази чакхьяккхара химически технологи (сайрийнара дешар); керттерча органически нефтехимически синтеза технологи (сайрийнара дешар); — деша дІаэцаргба химии устно, математика письменно шн экзамен 9 баллал кІезигагІа йоацаш хуле.

Хьалхарча шин экзаменах дика оценкаш а лоьа, баьгда 9 балл хилла уж еца йоагІ-йоагІача специальностех деша дІаэцара бокъонашка лаьрхІача тайпара дІахо экзаменаш дІалуш а юкъерча конкурсе дакъа лоацаш а хургба абитуриенташ.

364902, г. Грозный, ГСП-2, Революцеи проспект, 21, Грознески институт, приемни комисси, телефон 2-16-15.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ИППОДРОМЕ — ЯХЬАШ

Грознерча ипподроме укх денощва «Сийлахь - боккхача Даймехиа тІема тІа Иштта аьннарча 39 шу дизара хетадаь говрий хахьиар». Цунна иштта дакъа лоацаш бар «Урожай» ДСО «Шоада» яхача ДЮСШ, Малгобекски, Советски, Грозненски, Гудермесски, Ножай-Юртовски районашкара кхьана гаьдла белам.

Тайп - тайпарча дистанцеши хахьар говраш. 1200 метр дистанци тІа хьалха вара Малгобекхера Бембузаров Дауд. 1600 метр дистанци тІа кхьеасабеннарашта юкъе толам кул Ленински районнара Мошкина Светлана, цул гІои сецуца вара тІехьаьнацІ Бембузаров Дауд а. КхоалагІа вара Малгобекхера А. Кортоев.

КхоалагІа говраш хахи 2000 метр дІоахала. Укхаза Грознески района «60 лет Октября» совхозерча Джанаев Абоца кхаьсбаьа шоаш сег хилар.

ТІехьара дистанци... Но 5000 метр яр. Укхаза хьалха воагІа Советски районнара Рабуев Хьасан, шоалагІа — Малгобекхера Яндиев Хьусен.

Хьалхара моттигаш лоацача говра бахаршта дІадалар совгІаташ.

ХІаьта [redacted] района йоахк, шоалагІа — Малгобекха команда, кхоалагІа — Грознески Советски районни спортсменашь.

СУРТА ТІА: Д. Бембузаров шуй «Орлица».

З. БАТЧАЕВА сурт.

ФЕ ХИЛА

ЧІоагГІа аьттув болаш транспорт я мотоцикл. Дукха мах ца боаккхаш хиларах хІара сага торо хулийт цо эца. Лехкаш атта, бензин кІезига доагадеш, технически гІулакх де дала доацаш, дІаоттаьь лоаттабе шийна гараж ца эшаш хиларах сага гетара дика гІонча я из, хаьстта а юрта вахача сага.

Цхьабакъда, уж ерріга цун совІенаш йоацча мазха хулийт автомобила водителачул хьалхагІа цун водителa хатар хила тарлуш хиларо. Дукхха а хьалхагІа хила тарлу из совсикхьаь мотоциклаш хехнараштa. шоаш мигчахьа а хатара кІалхара бовлалургба аьнна а хеташ, наькъагІа лелара дисциплина даим телхаераштa.

Шаьла вахача, цхьаннахьа а бехк воацача «Урал» яхача мотоцикла водителa Умалатов Хьамзата, цу юрта юкъе гІолла дукхала ухаш машинаш лелача оагІорахьа а вахана водаш, духьала йоагІача легковой автомашина тІатехай мотоцикл.

Шалински района Октябрьское яхача юрта № 1 йолча юкъерча школа 10 классерча дешархочо И. Н. Эсархановa, тІехьашкарча сдпене тІа шуй доттагІа а хоаьа. Шоссейни улицагІа водаш грузовой автомашина тІатехай шуй мотороллер. Из хатар хиннача метте кийнах тІехьашка вальгІа нохчоаьст, хІаьта водитель ше чІоагГІа лозаь а волаш больнице вахьа.

Укх мае массехк дийнахьа шин бер дийнад республике мотоциклий водителий бехкагІа.

Назрановски райоае Пхьилеягьоягий - Юрта 2-ча классе деша вагІа кІаьни К. Евлоев дийнаб автобус тІатеха Назрановски АТП водителa У. К. Богатырева. Сунженски районе Орджоникидзевски станице Дзержинске цІергІча улица тІа № 1 йолча юкъерча школа 3-ча классе деша вагІача кІаьнa В. Итрыалкина автобус тІатехай Сунженски АТП водитель А. А. Веливроева.

ДІадахача кІиргаьа (3 мае дена 10 мае кхаччалца) 25 автотранспортни хиннай НГІАССР никъаш тІа, 5 саг ве а кули, 17 сага чов хинна а ск.

НГІАССР МВД ГАИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 МАЙ
II ПРОГРАММА

14.20 — «Кьонам» яха студи.
14.50 — Фильм.
14.55 — «Кинотеатр, репертуар, хьажархо». Беседа.
15.15 — «Шуна кхьахтех». Концерт (гІалгІай меттала).

14 МАЙ
II ПРОГРАММА

17.20 — «...» яха телевизионни художественни фильм. 1-ра серии.
18.30 — «Нохч - ГІалгІайчен ...».
18.50 — Киножурнал.
19.00 — «Спортивни Нохч-ГІалгІайче».
19.30 — «Гургин».

РАДИО

12 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).
10.15 — «Халкъа депутат». Очерк (гІалгІай меттала).
10.30 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Кьонам» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Сийлахь - боккхача Котлаем денгІ» (эрсий меттала).
12.40 — Лирически музыка (гІалгІай меттала).
13.00 — «Фронтови дагалоацамаш» (нохчий меттала).
15.15 — ДІалоаки Осипова цІергІача халкъа инструментий оркестра солистий квартете (эрсий меттала).
16.00 — «Кьинка ІуйренгІа» яха радиожурнал (эрсий меттала).
16.40 — «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

УКХ

17.00 — Сайрийнара музыкальни программа.
17.33 — «Нилеца захаро гІоали».
18.17 — Моттигерча авторий произведениешкара концерт.

13 МАЙ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хоттамаш бола хаам (эрсий меттала).
7.50 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана хоза хетта эшарош» (эрсий меттала).
11.30 — Шоралнаш — музыкальни программа (эрсий меттала).
16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Кьона тІехьа» (нохчий меттала).
18.00 — «...» дети ... яха концерт (нохчий меттала).

УКХ

17.30 — Эстрада, шоаш, концерт.
17.52 — Советски поэтий стихаш.
18.15 — «Хьехь декапьеше».
18.33 — Художественни самодеятельноста дешархой выступленеш.

14 МАЙ

6.00 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала).
6.50 — Хоамаш. Хоттам (эрсий меттала).
8.15 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.18 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.21 — «Автоинспектора болх...» (эрсий меттала).
8.31 — «Ирах хийда хьо, Хьатта». Халкъ концерт (эрсий меттала).
9.15 — «Деенз — силам ... хьальа гІешкемен». Беседа (гІалгІай меттала).
9.30 — «ТІега ...» (нохчий меттала).
9.45 — «Халкъа тІаьхьшш болх бан бе» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттамаш бола хаам (эрсий меттала).
16.01 — Микрофона хьалхашка — Нохч-ГІалгІай телевидени радио инструментальни эстрадни солистaш (нохчий меттала).
16.20 — «...» дуццаргаш (нохчий меттала).
16.40 — «Сага эшене» яха радиожурнал (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Реклама (эрсий меттала).
19.20 — «Кагирхой захаре» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

УКХ

17.00 — «Коммунизмага ... да тха некъ». Радиоочерк.
17.34 — Нохч-ГІалгІай музыка.
18.42 — Расулова стихашта доьха жакни.
19.10 — Ачхой - Мартановски, Урус-Мартановски районий художественни самодеятельноста ансамблий концерт.

Хоттам

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йовчи а йоацаш, малхбоаккхьара секунде 8—13 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 19—24, Грозне 22—24 градус йоахал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанеи ломнеи хувцалуш морхаш а йолаш, йовчан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 18—23 градус йоахал йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; жоп далац секретара — 2-64-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехатий — 2-85-64; корректорий — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-64-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00104. «Грозненский рабочий» издательства типографи. Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2168.